

જૈન તરનજ્ઞાન તથા આચારને
મુદ્દર સરવ શૈલીએ રજૂ કરતી

જૈન શિક્ષાવલી

પ્રથમ શ્રેણીનાં ૧૨ પુસ્તકો

- ૧ જીવનનું દૈન્ય
- ૨ પરમપદના આધનો
- ૩ ઇષ્ટદેવની ઉપાસના
- ૪ મહાગુરુસેવા
- ૫ આદર્શ ગૃહસ્થ
- ૬ આદર્શ સાધુ
- ૭ નિયમો ગા માટે ?
- ૮ તપની મહત્તા
- ૯ મંત્રસાધન
- ૧૦ યોગાભ્યાસ
- ૧૧ વિશ્વશાંતિ
- ૧૨ સકલતાનાં મૂત્રો

શ્રેણીનું મૂલ્ય રૂા ૬-૦૦ પોસ્ટેજ ૧-૦૦ અલગ
માત્ર ગણતરીની નકલો જ બાકી રહી છે, માટે તમારી
નકલ આજે જ મેળવી લો તથા હવે પછી પ્રગટ થનારી
બીજી શ્રેણીના શ્રાહક બનો

નોવ-પ્રારમા નિમધને છેડે આખી શ્રેણીનું મૂલ્ય ૧૬ આપ્યું છે,
તે પ્રમાણે સુધારો કરી પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવા વિનંતિ છે

જૈન શિક્ષાનંદી મુખ્ય છદ્મ

આદર્શ સાધ

ક્રમિક
સાહિત્ય-પ્રકાશન-મંદિર
મુબમ્બઈ-૬.

સાહિત્યવિધિ સનાવધાની પદ્ધતિ
શ્રી ધીરજલાલ ટોકરશી શાહ

પ્રકાશક

જૈન સાહિત્ય-પ્રકાશન-મંદિર
મુબમ્બઈ-૬.

મૂલ્ય . પચાસ નવા પૈસા

પ્રકાશક

નરેન્દ્રકુમાર ડી. શાહ

વ્યવસ્થાપક જૈન સાહિત્ય-પ્રકાશન-મંડિર

સપ્તાબ્દી ગુણપત્ર ઓરિજીનલ,

સી ૩ બદર, મુંબઈ-૬

પહેલી વાર ૨૦૦૦

સ ૨૦૧૫, સને ૧૯૫૬

સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધીન

મુદ્રક -

મણિલાલ જીવનલાલ શાહ
નવપ્રભાત ઓરિજીનલ પ્રેસ,
લીકાટ રોડ, અમદાવાદ.

પ્રકાશકનું નિવેદન

જૈન મદ્વિજ્ઞેએ જીવનની સુધારણા માટે જે તત્ત્વજ્ઞાન ઉપરેથી છે તથા જે આચારની પ્રાપ્તિ કરી છે તે સદુ સંવત્સારી સમજી શકે તે માટે જૈન શિક્ષાવતીની યોગ્યતા હાથ ધરવામાં આવી છે. હાલ તેમાં બાર પુસ્તકો પ્રકટ કરવામાં આવે છે, પરંતુ સર્વિગ્ને વધારે સાનુકૂળ દેખાશે તો તેમાં બીજા પુસ્તકો પણ પ્રકટ કરવામાં આવશે. આ પુસ્તકો દીર્ઘચિંતન-મનનનાં પરિણામે મુંઝવે સંધીમાં સખાપેતાં છે, એટલે તે સદુને પસંદ પડશે એમાં શંકા નથી.

જૈન શિક્ષાવતીની યોગ્યતા સાકાર બની તેમાં અનેક મુનિરાજ્ઞે, સરથાજ્ઞે અને ગૃહસ્થોના સદાકાર નિમિત્તભૂત છે. ખાસ કરીને ૫ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિજયવદ્ધમણ્ડીશ્વરજી, તેમના વિદ્વાન્ સિવ્વરત્ન મુનિરાજશ્રી કાર્તિકિયજી ૫ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિજયપ્રેમ સૂરીશ્વરજીના સિધ્ધરત્નો ૫ પૂ. મદારાજશ્રી ભદ્રકવિજયજી, ૫ મુ. શ્રી ભાનુવિજયજી, તથા ૫ મુ. શ્રી કુલકુલવિજયજી તેમજ ૫ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિજયજીજીશ્વરીશ્વરજી, તેમના સિધ્ધરત્ન મુ. શ્રી રવિવિજયજી અને ૫ પૂ. આ મદારાજશ્રી સિત્ત્યઅમૃતસૂત્રીશ્વરજીના વિદ્વાન્ સિધ્ધરત્ન ૫ પૂ. મ. શ્રી પુષ્પેશ્વરવિજયજી તથા ૫ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિજયધર્મસુમિત્રના સિવ્વરત્ન મુનિશ્રી યશોવિજયજી વગેરેએ આ યોગ્યતાને સ્પષ્ટકારી તેને વેગ આપવામાં કિંમતી સદાય આપી છે, તે માટે તેમને ખાસ આભાર માનીએ છીએ. ઉપરાંત શેઠ માણેકરાવ મુતીરાવ, શેઠ ચંદુલાલ વધમાન, શેઠ ચતુરભાઈ નગીનરાવ (જેનયામરાવા), શ્રીમાન બી. કે. શાહ, યોમી શ્રી હિમેશચંદ્રજી, શ્રી નામકુમાર મહાત્મા તથા જૈનધાર્મિક શિક્ષણમંથ-મુનિશ્રી હાલવાડકો શ્રી પ્રાણજીવન ત. માધી વગેરેએ આ કાર્યમાં સકાર આપી અને ઉત્સાહિત કર્યાં છે, તે માટે તેમનો પણ આભાર માનીએ છીએ. આ પુસ્તકોમાં વિગ્રાપન આપનાર દરેક સરથાજ્ઞોના પણ અમે આભારી છીએ.

વિપયાનુક્રમ

- ૧ સાધુજીવન શા માટે ?
- ૨ કેટલું ઠ રૂપટીકરણ
- ૩ સાધુ યનારમા હોવા જોઈતા ગુણો
- ૪ દીક્ષા આપનારમા હોવા જોઈતા ગુણો
- ૫ દીક્ષા કેને ન અપાય ?
- ૬ અનુમતિ કે અનુસા જરૂરી છે
- ૭ દીક્ષા આપવાનો વિધિ
- ૮ પાત્ર મહામતો
- ૯ છઠ્ઠું રાત્રિસોજન-વિરમણ-મત
- ૧૦ પાત્ર સમિતિ-ત્રણ ગુણ
- ૧૧ દશવિધ યતિધર્મ
- ૧૨ દિનચર્યા
- ૧૩ સ્થિરતા અને વિકાર
- ૧૪ પદાધિકાર
- ૧૫ ઉપસંહાર

॥ ॐ ह्रीं अहं नमः ॥

આદર્શ સાધુ

૧-સાધુજીવન શા માટે ?

અરિહતોએ સાધુજીવનનો સ્વીકાર કરીને તેને અતિ પ્રતિષ્ઠિત બનાવ્યું છે, અન્ય મહાપુરુષોએ પણ તેનું આચરણ કરીને તેને અત્રપદ આપ્યું છે, તેથી સાધુજીવન (સાધુઅવસ્થા કે માધુપદ) સહુને માટે સદા વહનીય બન્યું છે

પ્રત્યેક જન પ્રતિદિન 'નમો હોષ સત્ત્વસાદૃજ' એ નમસ્કારપદ જોણે છે, તેનો અર્થ એ છે કે 'આ વિદ્યમા જેટલા સાધુઓ વિદ્યમાન છે, તે સર્વેને મારી વદના હો'.

અરિહતોએ સાધુજીવનનો સ્વીકાર શા માટે કર્યો ? તે આપણે સ્પષ્ટ સમજ લેવાની જરૂર છે મુક્તિ, મોક્ષ, કે નિર્વાણની પ્રાપ્તિ એ તેમનું જીવનધ્યેય હતું અને તે જીવનધ્યેય સાધુજીવનનો સ્વીકાર કરવાથી જ સિદ્ધ થઈ શકે તેમ હતું, તેથી તેમણે સાધુજીવનનો સ્વીકાર કર્યો ગૃહવાસમાં રહીને નિર્વાણસાધના ન થઈ શકવાનું મુખ્ય કારણ એ છે કે તેમાં પાપની નિવૃત્તિ અમુક અંશે જ થઈ શકે છે અને ઉક્ત સાધનામાં પાપની સર્વાંશ નિવૃત્તિ આવશ્યક છે

એક મનુષ્ય લોગ પણ લોગવે અને મોક્ષ પણ મેળવે
એ કદી બન્યું નથી અને બનવાનું નથી કહ્યું છે કે—

દોષયેહિં ન ગમ્યહ, દોષુદ સુદ ન સીવળ વથ ।

દુન્તિ વિ ન હુતિ કયાવિ, ર્હિયમુક્ત ચ મુક્ત ચ ॥

‘એક માણસને બે જુદી જુદી દિશાનો પથ કરવો
હોય તો એકી સાથે કરી શકતો નથી તે જ રીતે એક
માણસને મોય વડે કયા સીવલી હોય તો તેના એક
બુખથી—એક છેડાથી સીવી શકે છે, પણ બંને છેડાથી સીવી
શકતો નથી તાત્પર્ય’ કે બે વિરુદ્ધ ક્રિયાઓ કદાપિ એક
સાથે કરી શકાતી નથી, તો લોગ અને મોક્ષ એ બે
પરસ્પર વિરુદ્ધ ક્રિયાઓ એકી સાથે કેમ કરી શકાય ?’

કોઈ ગૃહવાસમા રહીને વિરક્ત જીવન ગાળે તો
અમુક અશે આધ્યાત્મિક પ્રગતિ સાધી શકે, પણ નિર્વાણ-
સાધના માટે જેવી અને જેટલી પ્રગતિ જરૂરી છે, તેવી
અને નેટલી પ્રગતિ સાધી શકે નહિ હાખલા તરીકે
નિર્વાણસાધના માટે પૃથ્વીકાયાદિ સ્થાવર અને દીન્દ્રિયાદિ
ત્રસ જીવો ચાને સર્વ સૂક્ષ્મ-સ્થૂળજીવોની અહિંસા આવ
શ્યક છે, તે ઘરવાસમા કયાથી શક્ય બને ? વળી મોક્ષ
સાધના માટે ઉચ્ચ કોટિનો સયમ જરૂરી છે અને તે માટે
પરીયક્ષ્ણ કે તિતિક્ષા અનિવાર્ય છે, તે ગૃહવાસમા કેવી
રીતે કરી શકે ? વળી નિર્વાણસાધના માટે સર્વ બયોને
જિતવાની જરૂર છે, તે ગૃહના સુખમગવડબર્યા કે
સલામતીની ખાતરી આપતા જીવનને છોડ્યા વિના કેવી

રીતે સબલી શકે ? એટલે નિર્વાણની યથાર્થ સાધના માટે સાધુઅવસ્થાનો સ્વીકાર જરૂરી છે અને તેથી દરેક મુમુક્ષુએ પોતાના જીવનમાં સાધુ જનવાની ભાવના અવત્ય રાખવી જોઈએ.

કેટલાક કહે છે કે ‘ જધા માણસો મુક્તિ, મોક્ષ કે નિર્વાણની સાધના કરવા સાધુ બની જશે તો આ મસા રતુ શુ થશે ? વળી તેમને આહાર, પાણી, ઔષધિ, વસ્ત્ર પણ કોણ આપશે ? માટે જધાએ સાધુ જનવાની ભાવના રાખવી દર્શિત નથી ’ આ મહાશયોને અમારા ઉત્તર એ છે કે ‘ આ સંસાર અનાદિ કાલથી ચાલ્યો આવે છે ને એજ રીતે ચાલ્યા કરવાનો, એટલે તેની ચિંતા કરવાની જરૂર નહીં જરૂર નથી ખરી ચિંતા તો આત્માની કરવા જરૂરી છે કે તેને હઠ્ઠાર શી રીતે થાય ? ’ અનાદિ કાળથી તેનું ભવબ્રમણ ચાલુ છે અને જીવનની રહેણીકરણમાં જે ધરખમ સુધારો ન થાય, અર્થાત્ નાધુવૃત્તિ પ્રકટે નહિ, તો એ ભવબ્રમણનો અત આવવાની કોઈ સંભાવના નથી ભવબ્રમણ એટલે દુ ખની પરપરા એ કહેવાની જરૂર છે ખરી ?

એક ણીજ જમીનમાં વવાયા પછી તેને અનુકૂલ ખાતર, પાણી અને હવાનો યોગ મળે ત્યારે જ તેમાંથી અકૂટ પ્રકટે છે અને તેમાંથી રક ધ, શાખા તથા પ્રતિશાખા નો વિન્તાર થઈ પત્ર-પુષ્પ-ફળ આવે છે તે જ રીતે મુમુક્ષુના હિલમાં સાધુજીવનના સ્વીકારની અર્થાત્ નીક્ષાની

ભાવના પ્રકટયા પછી અનુકૂળ સયોગ મળે ત્યારે જ તે દીક્ષા મહાશ્વ કરી શકે છે, એટલે દીક્ષાની ભાવનાવાળા મન મનુષ્યો એકી સાથે કે એકદમ સાધુ બની જાય એ શક્ય નથી જ્યારે સત્યુગ ચાલતો હતો કે ચોથો આદેશ પ્રવર્તતો હતો અને મળ મહારાજઓ સાધુવૃત્તિને પૂર્ણ ઉત્તેજન આપી રહ્યા હતા, ત્યારે પણ બધા મુમુક્ષુઓ સાધુ ન બની ગયા તો આ ઘોર કળિકાળમાં બધા મુમુક્ષુઓ એક સાથે સાધુ કેમ બની જાય ? તાત્પર્ય કે એ બનતું સંભવિત નથી, એટલે તેમને આહાર, પાણી, ઔષધિ વગેરે કોણ આપશે ? એ પછા પણ નિર્મથક છે જેઓ પોતે સાધુ બનવાની ભાવના રાખે છે, પણ સાધુ થઈ શકતા નથી, તે સાધુઓની સેવા અવશ્ય કરવાના વળી જેઓ ગુણના પૂજકો છે, તેઓ પણ સાધુઓના ચરણે પોતાનું શિર અવશ્ય ઝુકાવવાના અને તેમનો પૂર્ણ આદર સત્કાર કરવાના

ધારામલામાં ચૂટાડ આવનારો દરેક સભ્ય પ્રધાન બનવાની ભાવના રાખે છે, પણ તે બધા એકી સાથે પ્રધાન બની શકતા નથી તેઓ પોતાની યોગ્યતા કેળવતા રહે છે, તો કંમે કંમે પ્રધાન બની શકે છે, પરંતુ તેથી કંઈ પણ ધારાસભ્યે પ્રધાન બનવાની ઈચ્છા રાખવી એ અનુચિત છે, એમ આપણે કહેતા નથી તો પછી સાધુજીવનને સુદર-હિતકર-કલ્યાણકારી માની તેનો સ્વીકાર કરવાની ભાવના રાખવી, તેને અનુચિત કેમ કહી શકાય ? તાત્પર્ય કે એ ક્યંત પોતે જ અનુચિત છે

‘સમાજમા સાધુઓ યોગ હોય તો તેનું પોષણ સરળતાથી થઈ શકે, પણ તેની સખ્યા એકદમ વધી જાય તો સમાજ તેનો જોગે ઉઠાવી શકે નહિ’ નાવી ફરીક પણ અમારા કાને પડી છે તેનો ઉત્તર એ છે કે ‘ભૂતકાળમા ગૃહસ્થોની અપેક્ષાએ સાધુઓની સખ્યા અદ્ય દત્તી અને આજે પણ તે જ પરિસ્થિતિ છે તેમ. એકદમ વધારા થવાની કોઈ સંભાવના નથી મુખ્યપણ એનું હોય તો મેંડુ જ છે કે તેનો સ્વીકાર મનુષ્ય હાલના—વાલના કરી નાખે ? ખરો વસ્તુસ્થિતિ તો એ છે કે ત્યાર આજે જનસમાજમા નૈતિકતા અને સદાચારનો દામ થઈ રહ્યો છે, તેવા સમયે સમાજમા તે શુભોના રક્ષણ-પ્રચારઅર્થે મેવાભાવી સાધુ જનોની બહોળી સખ્યા જરૂરી છે’

અમારા આ ઉત્તરમા કોઈ એમ કહેશે કે ‘પણ મનુષ્યો પોતાનો સસાર-નિવહાર બરાબર ચલાવી શકતા નથી કે નાની મોટી અશયજોયાં કરાગી જાય છે, એટલે તેઓ સાધુ બની જાય છે, તેમાં જ તેમની સખ્યા આજે આવન લાખયાં ઉપર પહોંચી છે આ રીતે અમારું ઉપયુક્ત મત ત્ય વ્યાજબી છે’

પરંતુ તેમનો આ ઉત્તર વાસ્તવિક પરિસ્થિતિ સમાજના વિનાનો છે અને જે સાધુજીવન, સાધુઅવસ્થા કે સાધુ પદની વ્યાખ્યા કરીએ છીએ, તે અનુસાર આ દેશમા અમુક હદભરથી વધુ સાધુઓ સંભવતા નથી. સાધુનો વેશ પહેરે પણ તેને લાયક શુભો કેમવે નહિ, તેને અમે દ્રવ્યસાધુઓ

કે નામમાત્રના સાધુઓ કહીએ છીએ ને તેને વાઢવા-
પૂજવા-પોષવાથી કશો લાભ નથી, એવો અપ્રત્યક્ષ અભિપ્રાય
ધરાવીએ છીએ જેઓ સાધુનો વેશ પહેરીને તેને અનુકૂળ
શુભો કેળવે તે જ અમારી દષ્ટિએ ભાવમાધુ કે આદર્શસાધુ
છે અને તેમનો આહાર, પાણી, ઓષધિ, વસ્ત્ર વગેરેથી
જેટલો સત્કાર કરીએ તેટલો યોછો છે

આ દેશમાં શિક્ષિતોની મજબૂત વધી, તેમ લાયક
ફરજતની બધી વધી અને નીતિનો નાશ થયો. આજે સામાન્ય
પટાવાળાથી માંડીને પ્રધાનમંત્રી સર્વ કંઈ એન કેન પ્રકારેણ
પૈસા મેળવી લેવાની ભાવના રાજે છે અને પોતાનું કર્તવ્ય
ચૂકી જાય છે, તેથી ગમે તેવી માટી યોજનાઓ ઘડાવા
છતાં લોકોને સહત મળતી નથી કે સુખશાંતિનો અનુભવ
થતો નથી તેની જગાએ આદર્શ સાધુઓની સખ્યા વધી
હોત તો આ સ્થિતિ ઉત્પન્ન થઈ ન જ હોત તેમણે નીતિ
તથા ધર્મના ઉપદેશદ્વારા લોકોને સદાચારગ્રામ્ય સ્થિર રાખ્યા
હોત અને એ રીતે વ્યવહારશુદ્ધિ તથા કર્તવ્યનું ધોરણ
બરાબર જળવાઈ રહ્યું હોત હજી પણ વિશેષ ખગડી ગયું
નથી દેશના નાયકો સાધુજીવનની સુદૃઢતા પિછાને, તેના
મહત્ત્વથી પરિચિત થાય અને તેમને ઉત્તેજન મળે એવું
વાતાવરણ સર્જે તો આજના અધ પતનને માટાલાગે નિવારી
શકાય અને ભાવી ઉન્નતિના માર્ગ પર ચલે શકે

૨-કેટલુંક સ્પષ્ટીકરણ

સાધુજીવનની સુદૃઢતા ટકાવી રાખવા માટે જૈન

મહર્ષિઓએ તેનું જે બધાંજી ઘડ્યું છે, તે જરાબર ધ્યાનમાં લેવા જેવું છે. અહીં કોઈ એમ કહે કે ‘બધાંજી તો ઘણાં સારા હોય છે, પણ તેનો અમલ કેવો થાય છે, તે જોવાનું છે. યુ જૈન માધુઓએ સાધુતાનો આદર્શ ટકાવી રાખ્યો છે ખરો ?’ તો અમારો જવાબ એ છે કે ‘બધા બધારણે સારા, શ્રેષ્ઠ કે ઉત્તમ હોતા નથી તેમાં પણ દશા-વીશી હોય છે તેથી મારું, શ્રેષ્ઠ કે ઉત્તમ બધાંજી કયું ? તે આપણે અભ્યાસપૂર્વક નક્કો કરવું જોઈએ. સત્ય હકીકત એ છે કે જૈન ધર્મમાં સાધુઓના આચાર વિશે જોડેલો સૂક્ષ્મતાથી નિયંત્ર કરવામાં આવ્યો છે, તેટલો સૂક્ષ્મ નિયંત્ર અન્ય ધર્મમાં કરવામાં આવ્યો નથી એ વિચાર સુખતાથી કરાયેલો હોત તો મનાવતી માધુ, બાવા, મન્યામીઓ અને બૌદ્ધ ધર્મજ્ઞોની જે દશા આજે જોવામાં આવે છે, તે કદી પણ જોવામાં આવત નહિ.

આજના બાવાઓને જોઈને એક કવિએ જણાવ્યું છે કે—

ટોપીમાં છે ત્રણ શુભ, નહિ વેરો નહિ વેક,

બાવો બાવો મહુ કરે, સુખે જરાતુ પેટ

આજે તો બાવાજીની ટોપી પહેરી લેતી બહુ સારી છે, કારણ કે તેમાં મોટા લાંબો રહેલા છે એક તો ગૃહસ્થોને જે રીતે વેચાણવેરો, આવકવેરો, મપત્તિવેરો, મૃત્યુવેરો વગેરે અનેક પ્રકારના વેગ જરાતુ પડે છે અને તે માટે કાયદાની મુગાલમાથી પસાર થવું પડે છે, તેનું કંઈ આ ટોપી પહેરનારને હોતું નથી. બીજું ગૃહસ્થોને રાજદરબા

રની કેટલીક વેઠ કરવી પડે છે, તે પણ આ ટોપી પહેરનારને કરવી પડતી નથી ત્રીજી એને બાવો બાવો કહીને સહુ શિક્ષા આપે છે, એટલે તેનું પેટ સુખેથી ભરાઈ જાય છે, અર્થાત્ તે માટે તેને કંઈ જાતનો ધધો-ધાપો કે નોકરી-ચાકરી કરવી પડતી નથી

વર્તમાનપનોમા આ સાધુબાવાઓ વિશે જે સમાચારો છપાતા રહે છે, તે વાંચીને આપણને અત્યંત દુઃખ થાય છે 'એક સાધુએ કરેલી બનાવટ' 'સીને લઇને પલાયન થઈ ગયેલા સાધુ' 'એક સાધુની ટોળી પાસેથી મળી આવેલું ગેર પ્રયોજન અશીષુ' વગેરે વગેરે મથાળા અમારા વાચકામા આવ્યા છે આ સાધુઓમા કેટલાક ઉચ્ચ કેટિના પણ હશે, પરંતુ તેમનું સામાન્ય ધોરણ ઘણું નીચું ઉતરી ગયું છે અને તેથી મારાં સાધુમંત્રાજ વગેરેવાઈ ગયો છે

બૌદ્ધ શ્રમણોની સખ્યા આપણા દેશમા બોલી છે, પણ હમણા હમણા તે વધવા લાગી છે અને રાજદારી પુરુષોનું વલણ જોતા એ સખ્યા બહુધેમા વધી જશે એમ યોગ્ય લાગે છે, પરંતુ આ બૌદ્ધ શ્રમણોની જે દશા અમારા જોવામા આવી છે, તે જરાયે ઉત્તેજનને ધાત્ર નથી

કેટલાક વર્ષ પહેલા અમે જાણદેશનો પ્રવાસ કર્યો, ત્યારે કુળીઓ (બૌદ્ધ શ્રમણ માટે આ નામ ત્યા પ્રચલિત છે) ના વસ્ત્ર નીચે ચામડના પાકીટા અને લાખા લાખા ચપ્પુઓ લટકતા નિહાળ્યા હતા આ પાકીટોમા પૈસા હતા અને તેનાથી તેઓ અમુક વસ્તુઓ ખરીદતા હતા ચપ્પુઓ

તેમણે શા માટે રાજ્યા હશે ? તે અમારે મન એક ઠેાયડો હતો. ત્યારે એક માણસે પાસે આવીને અમારા કાનમા કહ્યું કે ‘આખા દેશમા હુલડ કરાવનારાઓ આ બધા છે’ એ સાબળીને અમારા હૃદયને ખરેખર આઘાત થયો. કયા બૌદ્ધ ધર્મનો કરુણાનો સ્વદેશ અને કયા આ ધર્મશ્લોની ખૂનામ રકીને ઉત્તેજના.

આજથી ચોથા વર્ષ ઉપર અમારે બિહારમા આવેલા રાજગીર એટલે પ્રાચીન રાજગૃહમા જવાનું થયું. અહીં નેન, બૌદ્ધ અને હિંદુ ત્રણેના તીર્થો છે, એટલે કેટલાક બૌદ્ધ સાધુઓ ત્યાં આવેલા હતા. તેમને અમે રાત્રિના અગિયાર વાગે બબરમા ફરતા જોયા. તેઓ પોતાની પાસેના પેશામાથી કેળા વગેરે ખરીદીને ખાતા હતા. વળી તેઓ બૌદ્ધ અત્યની જે ધર્મશાળામા ઉતર્યા હતા, ત્યાં એક જ ઓરડામા સ્ત્રીઓ પણ ઉતરેલી હતી. તાત્પર્ય કે આ રીતે કસમયે ફરવા નીકળવું, મોઢી રાત્રે ખાવું, લીલાતરી વાપરવી અને તરુણ સ્ત્રીઓના સહવામા રહેવું, એમા તેમને કંઈ અનુગતુ, લાગતુ ન હતું. જો તેમનું સાધુજીવનનું બધારણ મજબૂત હોત તો આ પરિણામ કદી પણ આવત નહિ, પણ લોકસેવાના નામે એ બધારણ ખૂબ ઢીલું રાખ્યું, તેનું પરિણામ આવું ખતરનાક આવ્યું.

બૌદ્ધ સાધુઓ અત્યંત શિયિલાચારી થઈ જતા તેમને આ દેશમાથી હાડી કાઢવામા આવ્યા હતા, એ હકીકત ઇતિહાસપ્રસિદ્ધ છે. મનગમતું ખાવું-પીવું અને મોક્ષ મેળવવો

એ માર્ગે જતા તેમની આ સ્થિતિ થઈ હતી, તેથી અન્ય સાધુમંત્રાએ એ રસ્તે ન જવાની અમારી ખાસ સૂચના છે.

જૈન સાધુઓમાં પણ કાલદોષને લઈને કેટલીક ક્ષતિઓ દાખલ થઈ છે, છતાં તેમણે જીમ સાધુઓના પ્રમાણમાં સાધુતાનો આદર્શ ધણે દેખાવી રાખ્યો છે. ડો મતીશયક્ર વિદ્યાભૂષણ એમ એ, પી-એચ ડી, એ વર્તમાન જૈન સાધુજીવન નજરે નિહાળીને જ કહ્યું હતું કે

‘The jain sadhu leads a life which is praised by all. He practises the vratas and the rites strictly and shows to the world the way one has to go in order to realise the Atma. જૈન સાધુ એવું જીવન વ્યવહાર કરી રહ્યા છે કે જેની સર્વ પ્રથમ કશું છે તેઓ મતનિયમ ધણી માવધાનીથી પાળે છે અને આત્માના સાક્ષાન્કાર માટે જે માર્ગ અપનાવવો જોઈએ, તેનું દુનિયાને દર્શાવે છે.’

ભારતની કેન્દ્રીય સરકારના વાણિજ્યમંત્રી માનનીય મોરારજી દેસાઈ જ્યારે મુખ્ય રાજ્યના મુખ્ય મંત્રી હતા, ત્યારે તેઓ મુખ્ય રાજ્ય વિધાનસભામાં બાલનીલા અંગે ઉપસ્થિત થયેલી ચર્ચા વખતે નીચેના શબ્દો બોલ્યા હતા.

‘I must say to the credit of jains, that the sadhus of jain have still maintained a large measure of austerity and sacrifice which other orders have not maintained to that extent. જૈનોની પ્રશંસા કરતા મારે કહેવું જોઈએ કે જૈન સાધુઓએ હજી સુધી તપ અને ત્યાગની વિશાળ મર્યાદાનું પાલન ઉચ્ચ

કક્ષા સુધી કયું છે કે જે અન્ય સપ્રદાયોએ કયું નથી'

આ રીતે ભારતના બીજા માનનીય પુરુષોએ પણ જૈન સાધુઓના ત્યાગતપોમય જીવનની પ્રશ્નમા કરી છે, એટલે આજે તો આદર્શ સાધુ તેમને જ માનવા જોઈએ

૩-સાધુ યનારમા હોવા જોઈના ગુણો

જૈન મહર્ષિઓ એમ માને છે કે જે ગુરુગુ સાધુજીવનનો સ્વીકાર કરવા માટે અર્થાત્ દીક્ષા લેવા માટે તૈયાર થાય, તેનામા નીચેના ૧૬ ગુણો હોવા જોઈએ —

- (૧) તે આર્થદેશમા ઉત્પન્ન થયેલો હોય
- (૨) વિશિષ્ટ જાતિકુલવાળો હોય
- (૩) જેનો કર્મમલ લગભગ ક્ષીણ થયેલો હોય
- (૪) (એધી કરીને) નિર્મળ જુદિવાળો હોય
- (૫) આ મનુષ્ય જન્મ દર્શક છે, જન્મ તે મગ્ધનું નિમિત્ત છે, વિવથો દુ ખના હેતુરૂપ છે, સ યોગોમા વિવેક રહેલો છે અને ક્ષણે ક્ષણે મરણનો ભય પડેલો દારણ છે, આ પ્રભાણે સમારતુ નિર્ગુણ પદુ જેણે બણેલું હોય
- (૬) તે કારણે મમારથી વિરક્ત થયેલો હોય
- (૭) મહકપાયવાળો હોય
- (૮) હાસ્યાદિ કરનારો ન હોય
- (૯) કૃતજ્ઞ હોય
- (૧૦) વિનયવત્ હોય

- (૧૧) નીકા લીધા પહેલાં પણ રાજ, મંત્રી અને પૌર
જનોએ બહુમાન કરેલો હોય અગર કમમા
કમ એના વિરોધવાળો ન હોય
- (૧૨) કોઈનો દ્રોહ કરનારો ન હોય
- (૧૩) કટ્યાણ્ણકારી અગવાળો હોય, અર્થાત્ જોડખાપણ
વિનાનો હોય
- (૧૪) શ્રદ્ધાળુ હોય
- (૧૫) સ્થિર મનવાળો હોય, અર્થાત્ આરંભેલા કાર્યને
અધવચ્ચથી મૂકી દે તેવો ન હોય
- (૧૬) આત્મસમર્પણ કરના શુરુચરણે આવેલો હોય

પ્ર૦—આયંદેશમા ઉત્પન્ન થયેલો જ નીકાને યોગ્ય
શા માટે ?

ઉ૦—આયંદેશમા ધાર્મિક વાતાવરણની પ્રબલતા
હોય છે, એટલે તેમા જન્મેલો પુરુષ ધાર્મિક સંસ્કારોવાળો
હોય છે અને તેથી ઉચ્ચ કોટિનું સાધુજીવન ગાળી શકે છે
આવું જીવન ગાળવું અનાયોગ્ય માટે ઘણું મુશ્કેલ હોય
છે, જો કે તેમા પણ આર્દ્રકુમાર જેવા કોઈક અપવાદો
મળી આવે છે

પ્ર૦—આયં દેશ કેને સમજવો ?

ઉ૦—જેમા આયં લોકો વસતા હોય તેને આયંદેશ
સમજવો

પ્ર૦—આયંલોકની ઓળખાણ શુ ?

ઉ૦—પાપભીરતા જેઓ પાપથી ડરીને પોતાનું

જીવન ગાળતા હોય તે આર્ય કહેવાય શાસ્ત્રકારોએ આર્ય શબ્દ ની વ્યાખ્યા કરતા જણાવ્યું છે કે ‘આરાત્ સર્વદેય ધર્મેભ્યો યાત્ર પ્રાપ્તો ગુર્ણિત્યાર્ય’—એ સર્વ હેયધર્મોથી દૂર આવેલો હોય, અર્થાત ગુણપ્રાપ્ત હોય તે આર્ય કહેવાય’ આ વ્યાખ્યાનુ તાત્પર્ય એ છે કે જેનામાં દયા વગેરે ગુણો હોય તે આર્ય કહેવાય અને બાકીના અનાર્ય કહેવાય

પ્ર૦—શાસ્ત્રકારોએ આર્ય દેશ કેને ગણેલા છે ?

ઉ૦—શાસ્ત્રકારોએ મગધ, અંગ, જંગ, કલિંગ, કાશી, કાશલ, કુરુ, કુશાત્, પચાલ, જામલ, સોરાષ્ટ્ર, વિદેહ, વત્સ, મદ્રખં (શાહિસ્ત), મલ્ય, મત્સ્ય, વરુણ, દશર્ણ, ચેદી, સિંધુ—સૌવીર, શૂરસેન, જાગી, વર્ના, કુષ્માલક, કેટિવર્ણ અને અર્ધો કેતક, એ સાડી પચ્ચીસ દેશોને આર્યદેશ ગણેલા છે પણ સમયાતરે આર્ય લોકોનો બીજા દેશમાં વસવાટ થયો હોય તો તેને પણ આર્યદેશજ લેખી શકાય કાખલા તરીકે શુજરાતનું નામ આ યાદીમાં નથી, પણ તેમાં આજે ઘણા આર્યો વસે છે, તેથી તેને આર્યદેશ લેખવો જોઈએ અને તે પ્રમાણે જ તે લેખાય છે

પ્ર૦—વિશિષ્ટ જાતિકુલવાળાને યોગ્ય માનવાનું કારણ શું ?

ઉ૦—જાતિ અને કુલ ઉપરથી પણ પુરુષની યોગ્યતા અંકાય છે જાતિ જોટલે માતાનો પણ અને કુલ જોટલે પિતાનો પણ તે બંને પક્ષો શુદ્ધ વિવાહથી જોડાયેલા હોય

તો તેની સતતિ ઉત્તમ થાય છે, અન્યથા તેમા વર્ણ-
શ કરતા આવે છે અને ઉત્તમતાનો લોપ થાય છે. માટે
વિશિષ્ટ કુલમતિવાગાને યોગ્ય માનેડ છે એવાને પ્રસંગે
ખ્યાલ આવે છે કે હું ઉત્તમ કુળનો છું, એટલે મારાથી
મનભગ કે બીજા અકાર્ય ન થાય

પ્ર૦—અમુક પુરુષનો કર્મભલ લગભગ ક્ષીણ થયેલો
છે, તે શી રીતે જાળી શકાય ?

ઉ૦—જેમ ઝવેરીઓ સોનાને કસોટી પર મૂકીને
તેનું માપ કાઢી લે છે, તેમ સદ્ગુણો પુરુષના આચાર
વિચાર પરથી તેનું માપ ડાઢી લે છે હાજલા તરીકે કેાઈ
પુરુષને દુરાચાર, મિથ્યામતિ અને વિવચાંધતા બારે હોય,
કામક્રોધ ધણે હોય, માન ધણું હોય, તૃષ્ણા ધણી હોય,
લોગની લાલચા ધણી હોય અને લોજનવથા નિદ્રા વધારે
હોય અને એ વસ્તુ આગળ પાછળવાળા પાસેથી જાણવામા
આવે, તો સદ્ગુણ એમ જાણે કે આ પુરુષ ભારેકમી
છે, તેથી દીક્ષાને યોગ્ય નથી પરંતુ તેથી વિરુદ્ધ ગુણ
ધરાવનારો હોય તો તેને લઘુકર્મી કે લગભગ ક્ષીણ થયેલા
કર્મવાળો જાણે છે અને તેથી દીક્ષાજનરાગર પાળી શકશે,
એમ માની તેને દીક્ષા આપે છે

પ્ર૦—ખડખડાટ હમણે એ સદ્ગુણ મનાય છે અને
અહીં હાસ્યાદિ ન કરનારને યોગ્ય માન્યો છે, તેનું કારણ
શું ?

ઉ૦—સત્પુરુષો ખાસ કારણ વિના હમતા નથી

‘અને ખાસ કારણ ઉત્પન્ન થયું હોય તો મધુર સ્મિત કરે છે ખડખડાટ હસવું એ ગલીસ્તાની ખામી મૂકવે છે અને કર્મકંડની પરિભાષામાં કહીએ તો એ મોહનીય કર્મની એક પ્રકારની ચેષ્ટા છે, એટલે હાસ્યાદિ ન કરનાર ચોખ્ખા લેખાય

પ્ર૦—દીક્ષા લીધા પહેલા રાત્રી, મંત્રી અને પૌંજનો વડે બહુમાન કરાયેલો હોય તેને જ દીક્ષા માટે ચોખ્ખા ગણવો. એ તો બહુ કહેવાય. કેઈ માણસ બધેથી હટપૂત થયેલો હોય તેને દીક્ષા આપવામાં ન આવે તો એ દીક્ષા અશરણને શરણ આપનારી કેમ ગણાય ?

ઉ૦—જે પુરુષ રાત્રી, મંત્રી તથા પૌંજનો વડે બહુ માન યરાંલો હોય તેનામાં અવશ્ય ચોક્કસ પ્રકારના ગુણો સમાવે છે અને તેવો ગુણવાન પુરુષ દીક્ષા લે તો તેનું યથાર્થ પાલન કરી નીકાને ચોલાવી શકે છે બીજી બાજુ જે પુરુષ બધેથી હટપૂત થયેલો હોય, સારા માણસો એનાથી વિરુદ્ધ પડેલા હોય, તેનામાં મોટી ખામીઓ હોવાનો મભવ છે, એટલે તે દીક્ષા લેવી અતિ પવિત્ર વસ્તુનું યથાર્થ પાલન કરી શક્ય કે કેમ? એ વિચારણીય બને છે જેઓ દીક્ષાનું યથાર્થ પાલન કરે છે, તેને દીક્ષા શરણબૂત થાય છે, અન્યને નહિ

પ્ર૦—દીક્ષા લેનારમાં આ બધા ગુણો ન હોય તો ?

ઉ૦—આ ગુણોમાંથી ચોથા ભાગના ઓછા હોય તો મધ્યમ કહેવાય અને અર્ધા ભાગના ઓછા હોય તો

જઘન્ય કહેવાય એથી ઓછા ગુણવાળો દીક્ષાને યોગ્ય કહેવાય નહિ

૪-દીક્ષા આપનારમાં હોવા જોઈતા ગુણો

જેન મહાશિષ્યોએ દીક્ષા આપનાર ગુરુ માટે નીચેના ધોરણ સ્વીકાર્યું છે (૧) જેણે વિધિપૂર્વક દીક્ષા અંગીકાર કરેલી હોય, (૨) જે ગુરુકુળની સાચી રીતે ઉપાસના કરનાર હોય, (૩) અસ્ખલિત પણે શીલ અર્થાત્ મતો અને આચારોને પાળનાર હોય, (૪) સારી રીતે આગમનું અધ્યયન કરનાર હોય, (૫) તેથી તત્ત્વને મારી રીતે બાહુનાર હોય, (૬) ઉપશાત્ હોય, (૭) સંઘનું હિત કરનાર હોય, (૮) પ્રાણી માત્રના હિતમાં આસક્ત હોય, (૯) જેનું વચન મહત્ત્વ કરવા યોગ્ય હોય, (૧૦) અનુવર્તક હોય, (૧૧) ગભીર હોય, (૧૨) વિષાદરહિત હોય, (૧૩) ઉપગમલગ્નિય વગેરે શુદ્ધોએ સહિત હોય, (૧૪) પ્રવચનના અર્થનો વકતા હોય અને (૧૫) પોતાના ગુરુએ જેને ગુરુપદ આપેલું હોય તે જ ગુરુ દીક્ષા આપવાને યોગ્ય છે અહીં પણ મધ્યમ અને જઘન્ય ધોરણ ઉપર પ્રમાણે જ સમજવું

પ્ર૦—પોતે વિધિપૂર્વક દીક્ષા લીધી ન હોય, પણ મુમુક્ષુને વિધિપૂર્વક દીક્ષા આપવાની તત્પરતા હોય તો શુ વાધો ?

ઉ૦—જ્યાં એવી સ્થિતિ પ્રવર્તતી હોય ત્યાં મુમુક્ષુને એવો વિચાર આવે કે મારે વિધિપૂર્વક દીક્ષા લેવાની શુ જરૂર ? ગુરુએ પણ વિધિપૂર્વક દીક્ષા કયા લીધી છે ?

એટલે તેનું વિધિ માટે બહુમાન રહે નહિ, તેથી જેણે વિધિપૂર્વક દીક્ષા અંગીકાર કરી હોય તે જ દીક્ષા આપવાને યોગ્ય ગણાય.

પ્ર૦—ગુરુકુલની ઉપાસનાથી શું સમજવું ?

ઉ૦—ગુરુ અને તેમના પરિવારને ગુરુકુલ કહેવામાં આવે છે તેમની જેણે સારી રીતે સેવા કરી હોય તેણે ગુરુકુલની ઉપાસના કરી કહેવાય આ ઉપાસના માટે શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે કે—

નાગસ્ય દોઢ માગી, વિરયરઝો વસંગે ચરિત્તે ચં ।

ઘળ્લા આવકદાણ, ગુરુકુલવાસ ન મુચ્ચન્તિ ॥

‘જે પુરુષો ધાવજીવ ગુરુકુલ વાસને ઇચ્છતા નથી તે ધન્ય પુરુષો જ્ઞાનના બાગી થાય છે અને દર્શન તથા ચારિત્રમાં અત્યંત સ્થિર થાય છે ’

પ્ર૦—અહીં અરુખલિત શીલથી શું સમજવું ?

ઉ૦—પચમહાવ્રત એ સાધુનું મુખ્ય શીલ છે, એટલે જેણે દીક્ષા લેવાના દિવસથી પાંચે મહાવ્રત અખલિત રાખ્યા હોય, તેનું શીલ અરુખલિત સમજવું

પ્ર૦—દીક્ષા આપનાર ગુરુ આગમના સામાન્ય બલુનાર હોય તો ?

ઉ૦—તો ‘હું જ્ઞાની ગુરુને સમર્પિત થયો છું,’ એવો ભાવ મુમુક્ષુના હૃદયમાં બંધે નહિ વળી ગુરુ આગમના સામાન્ય બલુકાર હોય તો સિધ્ધાની શક્યતાનું પૂરું

સમાધાન કરી શકે નહિ, તેમજ ચારિત્રમાર્ગનો પૂરો મથાર્થ જ્ઞાત આપી શકે નહિ, એથી દીક્ષા આપનાર ગુરુ સારી રીતે આગમનુ અધ્યયન કરનાર હોય તે જરૂરી છે

પ્ર૦—ઉપશાત એટલે ?

ઉ૦—જે મન, વચન અને કાયાના વિકારથી રહિત હોય તે ઉપશાત કહેવાય

પ્ર૦—અનુવર્તક એટલે ?

ઉ૦—જે વિચિત્ર સ્વાભાવવાળા પ્રાણીઓને ચોગ્ય ઉપાયો વડે બોધ પમાડવાની શક્તિ ધરાવતા હોય તે અનુવર્તક કહેવાય

પ્ર૦—ગભીર વિશેષણથી શુ સમજવું ?

ઉ૦—જે ચરીપદ વગેરેથી પરાભવ પામવા છતાં છકાયના રક્ષણ વગેરેમા દીનતા પામે નહિ, તે વિષાદગ્રસ્ત કહેવાય

પ્ર૦—ઉપશમલખિષ એટલે ?

ઉ૦—ખીજને શાત કરી લેવાની શક્તિ

પ્ર૦—પ્રવચનના અર્થનો વક્તા એટલે ?

ઉ૦—પ્રવચન એટલે આગમ તેમા જે રીતે અર્થ એટલે તત્ત્વની પ્રરૂપણા કરી હોય તે પ્રમાણે કહેનારો, પણ મતિકલ્પનાએ કહેનારો નહિ

પ્ર૦—અહીં ગુરુપદ્ધતી શુ સમજવું ?

ઉ૦—જેને ગૃહનાયક એવા ગુરુએ આચાર્યપદ

આપેલું હોય તે ગુરુપદ આ પદરમા ગુણથી સ્પષ્ટ થાય છે કે દીક્ષાદાન માટે સુવિહિત આચાર્ય જ યોગ્ય છે

૫-દીક્ષા કેને ન અપાય ?

ત્રેન શાસ્ત્રકારોએ નીચેના અઢાર પુરુષોને દીક્ષા ન અપાય એમ જણાવ્યું છે—૧ બાળક એટલે આઠ વર્ષથી ઓછી ઉમરનો, ૨ વૃદ્ધ એટલે સીતેર વર્ષથી વધારે વય વાળો, ૩ નપુસક, ૪ કલ્પી એટલે સ્ત્રીઓના અગો પાગ દેખીને કામાતુર થનારો, ૫ જરૂ, ૬ વ્યાધિમસ્ત, ૭ સ્તેન એટલે ચોર કે લુટારો, ૮ રાજપકારી એટલે રાજાનો તથા રાજકુટુંબનો દ્રોહ કરનારો, ૯ ઉન્મત્ત એટલે પાગલ, ૧૦ અદર્શન એટલે દષ્ટિહીન અથવા યિલુદ્રિ નામની નિદ્રાવાળો અથવા સમ્યક્ત્વરહિત, ૧૧ દાસ, ૧૨ દુષ્ટ એટલે કપાય અને વિષયથી જલ્દી ક્ષપિત થનાર, ૧૩ મૂઢ એટલે કાર્યાકાર્યના વિવેકથી રહિત, ૧૪ કષ્ટાર્ત એટલે જેના માથે ધણુ દેવુ યઈ ગયું હોય, ૧૫ જુગિત એટલે જાતિ, કર્મ કે ચરીર જુગિત, ૧૬ અવબદ્ધ એટલે પૈસા લેવા કે વિદ્યા લેવા જ આવેલો, ૧૭ ભૂતક એટલે જેને રૂપિયા આપીને અમુક મુદત મુખી ભાટે રાખેલો અને ૧૮ નિષ્કેટિકા દોષવાળો

યોગ્યતાના વિષયમા જે વસ્તુઓ પુરુષને આશ્રીને કહી છે, તે બધી સ્ત્રીને માટે પણ સમજવી તેમા વધારે એટલું કે સ્ત્રી સુગર્ભા હોય કે નાના છોકરાવાળી હોય, તેને પણ દીક્ષાને માટે અયોગ્ય સમજવી

પ્ર૦—આઠ વર્ષથી જોણી ઉમરનો પુરુષ અયોગ્ય કેમ ?

ઉ૦—લોકો એવા પુરુષને બાળક માની તેનો પરાભવ કરે તથા આઠ વર્ષથી જોણી ઉમરવાળાને પ્રાચ્ય ચારિત્ર્યના પરિણામ થતા નથી

પ્ર૦—આઠથી જોણી ઉમરવાળાને પણ દીક્ષા અપાયેલી સંભગાય છે, તેનું કેમ ?

ઉ૦—એ દીક્ષાએ આપવાદિક સમજાવી

પ્ર૦—સાપુછવનની દીક્ષા એ સંન્યાસદીક્ષા છે અને સંન્યાસદીક્ષા તો બ્રહ્મચાર્યશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ અને વાન-પ્રસ્થાશ્રમ પછી લેવી યોગ્ય છે તો આઠ વર્ષની દીક્ષાને યોગ્ય કેમ મનાય ?

ઉ૦—મુમુક્ષુએ જળ આશ્રમ પછી જ સંન્યાસ દીક્ષા લેવી જોઈએ, એવો કોઈ નિયમ નથી અને કોઈ શકે પણ નહિ એ તો એક સામાન્ય વિધાન છે બાકી કાગની નોખત નમે ત્યારે મડગટે છે અને તેમાંથી બાળક કે યુવાન પણ બચી શકતા નથી તેથી જ કહ્યું છે કે ચત્તરેવ વિરજેત્ સત્તરેવ પ્રમજેત્—જે દિવસે વેરામ્ય થાય તે દિવસે જ પ્રમજિત થવું

પ્ર૦—પુરુષની લગભગ અઢાર વર્ષ સુધીની ઉમર ખેલવા કૂદવાની તથા વિદ્યાભ્યાસ કરવાની ગણાય છે, તે વખતે દીક્ષા જેવું આકરુ બંધન યોગ્ય ગણાય ખરું ?

ઉ૦—પુરુષની અઢાર વર્ષ સુધીની ઉમર ખેલવા-કૂદવા કે વિદ્યાભ્યાસ કરવાની છે, તેમ આત્મોત્તતિ કરવાની

પણુ હે જેઓ આ ઉમરમા વૈરાગ્ય અને ત્યાગના સંસ્કાર પામી આત્મોન્નતિ કરવા કટિબદ્ધ થાય છે, તેઓ વિપુલ જ્ઞાનપ્રાપ્તિ કરી સ્વકલ્યાણ અને પરકલ્યાણ એમ ઉભય કલ્યાણની સાધના કરી શકે છે તે માટે હાખલા નેઈતા હોય તે સખ્યાબધ આપી શકાય તેમ છે શ્રીમન્ન કરા ચાર્ય, શ્રીહિમચદ્રચાર્ય વગેરે આ ઉમરેજ પ્રવ્રજિત થયા હતા.

પ્ર૦—વૃદ્ધ દીક્ષાને માટે અયોગ્ય કેમ ?

ઉ૦—તેને સયમ પાળવો મુશ્કેલ પડે છે વળી તે જીવા આસન પર બેસવાની ઈચ્છા કરે છે, વિનય કરતા સંકેત પામે છે અને તે ગર્વ પણ ધારણ કરે છે, તેથી દીક્ષાને માટે અયોગ્ય છે.

પ્ર૦—જઠથી શુ મમજવુ ?

ઉ૦—શાસ્ત્રકારોએ ત્રણ પ્રકારના જઠ માનેલા છે ભાષાજઠ, શરીરજઠ, અને કરણજઠ જે બોલતા અથવા અથવા બોલકુ બોલે તે ભાષાજઠ, જેનું શરીર ખૂબ ભારે હોય તે શરીર જઠ અને જે ક્રિયાઓ ન કરી શકે અથવા જેની ઈન્દ્રિયો બરાબર કાર્ય ન કરતી હોય તે કરણજઠ આ ત્રણે જઠ પુરુષો દીક્ષાને માટે અયોગ્ય છે.

પ્ર૦—આ જગતમા વ્યાધિમ્મસ્ત ન હોય તેવા પુરુષ કેટલા ?

ઉ૦—જાડી વ્યાધિમ્મસ્તથી જેને ભગદર, અતિસાર કાંઠ, પથરીનો રોગ, વાઈકે ફેફસ વગેરે મોટા રોગ થયેલા હોય તે સમજવા

પ્ર૦—ચોર કે લૂટારાને દીક્ષા લેવાનો ભાવ થાય તો દીક્ષા આપવામા હરકત સી ?

ઉ૦—માત્ર ભાવ થાય એટલુ જ બેવાનું નથી, તેમાં આગળ પાછળના અનેક કારણો વિચારવાના હોય છે ચોર ભાવનાવશાત્ દીક્ષા લે પણ પછી પોતાની આદત મુજબ ચોરી કરવા લલચાય તો વ્રત તૂટે અને સમસ્ત સાધુસમાજની નિંદા થાય કે ‘આમા તો બધા ચોર-લૂટારા જ બધા છે’ તેથી ચોર-લૂટારા દીક્ષાને યોગ્ય નથી જો કે આમા પણ કોઈ કોઈ અપવાદરૂપ હોય છે ખાસ કરીને જેનો જગ્ગર હૃદયપલટો થયો હોય તે આવી દીક્ષા લઈને તેને લજ્જતા નથી, પણ ચોખાવે છે તે માટે દંડપ્રકરી વગેરેના દણાતો આપી શકાય

પ્ર૦—બહી દામથી કેવો પુરુષ સમજવો ?

ઉ૦—જે દામથી ઉત્પન્ન થયેલો હોય, કોઈપાસેથી લેવાતો લીપેલો હોય કે ફરજ પેટે મહણ કરેલો હોય તેને દાસ સમજવો આવા પુરુષોને દીક્ષા આપી હોય તો તેનો માલીક દીક્ષા છોડાવી તેને લઈ બચ, વગેરે કેટલાક ઉપદ્રવો થવા સંભવ છે

પ્ર૦—જેના માથે ઘણું દેવું થઈ ગયું હોય તેને દીક્ષા આપવામા સી હરકત ? બિચારો રાહતનો દમ ખેચે અને આત્મકલ્યાણ પણ થાય !

ઉ૦—જેના માથે ઘણું દેવું થઈ ગયું હોય તેને દીક્ષા આપી હોય તો લેણુદારો આવીને લેણુનો વકાફો કરે, વળતે

વોરટ વગેરે કંઠાવી ધરપકક પણ કરે અને બીજી રીતે પણ કદર્થના કરે, એથી તેના ગુરુ વગેરેને પણ સહન કરવું પડે અને સાધુમમાજની પ્રતિષ્ઠાને હાની પહોંચે, તેથી એવાને દીક્ષા આપવી યોગ્ય નથી

પ્ર૦—ભતિજીન કોણ કહેવાય ?

ઉ૦—જેઓ આડાજ, કેળી, વાવરી વગેરે ભતિના હોય તે ભતિજીન કહેવાય

પ્ર૦—કર્મજીન કોણ કહેવાય ?

ઉ૦—નોર, પોપટ, ફૂકડા વગેરે પક્ષીઓને પાળીને વેચનાર, વાસ તથા દોર પર ચડી આજીવિકા કરનારા તથા શિકાર વગેરે નિષ કર્મ કરનારા કર્મજીન કહેવાય.

પ્ર૦—ચરીરજીન કોણ કહેવાય ?

ઉ૦—બુઝા, બહેરા, લુલા, લાનડા, કુબડા, કાણા, અતિશય ઠીંગણા વગેરે ચરીરજીન કહેવાય આ ત્રણે જીન દીક્ષાને માટે અયોગ્ય ગણાય

પ્ર૦—બતક એટલે ?

ઉ૦—જેને અમુક મુદત સુધી બાટે કે નોકરીએ રાખ્યો હોય તે ભૂતક કહેવાય તેની બાડા કે નોકરીનો મુદત પૂરી થાય ત્યાં સુધી તે દીક્ષા માટે અયોગ્ય ગણાય

પ્ર૦—નિદ્રિટકા રોપવાળો કોણ કહેવાય ?

ઉ૦—જેને માતા, પિતા, કે વડીલે રત્ન ન આપી હોય કે જેનું અપહરણ કરીને લાવવામા આવેલો હોય તે નિદ્રે

ટિકા દોષવાળો કહેવાય નિષ્કૃષ્ટિકા એટલે શિષ્યચોરી
તે માટે પચકલ્પભાષ્યમાં કહ્યું છે કે

સો જો અપહુલ્લખો વિરટ્ વરિમુળ અહવ અણિવિટ્ટો ।

ત દિક્ષિણન્તઽઅવિદિણ્ણ તેણો પરત્તો અતેણો તુ ॥

‘જે સોળ વર્ષથી એણે અપ્રતિપૂર્ણ અથવા નહિ
વિવાહિત, તેને માભાપના આપ્યા સિવાય જો દીક્ષા આપે
તો શિષ્યનો ચોર ગણી શકાય અને સોળ વર્ષની ઉપરાત
રજા સિવાય પણ આપે તો તે શિષ્યચોર ગણી શકાય
નહિ’

૬-અનુમતિ કે અનુજ્ઞા જરૂરી છે.

માભાપ વગેરેની સમતિ વગર મોટી ઉમરવાળાને
દીક્ષા અપાયાના દાખલાઓ મળી આવે છે, પણ રાજ-
માર્ગ માતાપિતા વગેરેની અનુમતિ કે અનુજ્ઞા લઈને જ
દીક્ષા આપવાનો છે સૂરિપુરદર શ્રીહરિભદ્રસૂરિએ ધર્મ
બિંદુમાં કહ્યું છે કે ‘તથા ગુરુજ્ઞતાચનુસેતિ ॥ ૪-૨૩ ॥
‘દીક્ષાર્થીના માતાપિતાની અનુજ્ઞા માગવી જોઈએ’ એવી
અનુજ્ઞા ન હોય તો દીક્ષા મમયે ધાધલ થવાનો તથા દીક્ષા
આપ્યા પછી તેને ઉપાડી જવાનો તથા કેટલેકચેરી થવાનો
સંભવ છે, તેથી અનુજ્ઞાવિધિ જરૂર સાચવવો જોઈએ

૭-દીક્ષા આપવાનો વિધિ

જૈન મહર્ષિઓ જણાવે છે કે જે નીક્ષા આપવાને
યોગ્ય હોય તેને પ્રશ્નશુદ્ધિ, કાલશુદ્ધિ, ક્ષેત્રશુદ્ધિ, દિશા
શુદ્ધિ અને વદનશુદ્ધિપૂર્વક દીક્ષા આપવી જોઈએ.

પ્ર૦—પ્રશ્નશુદ્ધિ કેને કહેવાય ?

ઉ૦—દીક્ષા લેવા આવનારને વિવિધ પ્રશ્નો પૂછી તેની જાતિ, માતાપિતા, ધર્મ, ઉમર તથા વિવાહિત કે અવાહિત ? વેરાખ્ય આથી ચયો ? ધાર્મિક જ્ઞાન ડેટલું છે ? વગેરે બાબતની માહિતી મેળવી લેવી, તેમજ એમાંથી તેનો સ્વભાવ, સ્થિરતા, ધીરતાદિ જાણી લેવા અને સતો પકારક જવાબ મળે તેમજ સાચો વિરાગી, વ્રતપાલનમાં ધીર, સમર્પિત વગેરે જણાય, તો આગળ વધવું એ પ્રશ્ન શુદ્ધિ કહેવાય છે તેનો કાળ છ માસ સુધીનો છે

પ્ર૦—કાલશુદ્ધિ કેને કહેવાય ?

ઉ૦—સારા નક્ષત્રે, મારી તિથિએ, સારા સમયે દીક્ષા આપવી તેને કાલશુદ્ધિ કહેવાય દીક્ષા માટે ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાશાઢપદ, ઉત્તરાફાલ્ગુની અને રૈહિણી નક્ષત્ર પસંદ કરવા યોગ્ય છે તિથિઓમાં બંને પક્ષની ચોથ, છઠ્ઠ, આઠમ, નોમ, બારસ, ચૌદસ તથા પૂનમ છાડીને બીજી તિથિઓ પસંદ કરવા યોગ્ય છે સારો સમય એટલે દિવસનો સારો ભાગ કે મારું ચોઘડિયું રાત્રે દીક્ષા આપવાનો નિષેધ છે

પ્ર૦—ક્ષેત્રશુદ્ધિ કેને કહેવાય ?

ઉ૦—ડાંગર વગેરેના જેવરમાં, વનમાં, પુષ્પવાળા બગીચામાં, સરોવર, તળાવ કે નદીની પાળે, જિનમૂર્તિ કે જિનચૈત્યમાં દીક્ષા અપાય તો ક્ષેત્રશુદ્ધિ જાણવી ગણાય તાત્પર્ય કે પ્રથમ સ્થાનમાં દીક્ષા આપવી એ ક્ષેત્રશુદ્ધિ છે.

સારો જાણુ નહિ તે પાપથી હું પાછો ફરું છું, તેને ખોટું માનુ છું, તેનો ગુરુ આગળ એકરાર કરું છું ને એ પાપથી મલિન થયેલા આત્માનો ત્યાગ કરું છું '

આ સર્વવિરતિ સામાયિક ઉચ્ચરાવ્યા . પછી તેને ઠેકઠાક દિવસ અગર માસ સુધી પચ્ચમહાવ્રત અને છઠ્ઠા રાત્રિભોજન-વિરમણુ વ્રતની શિક્ષા આપી એ વ્રત મહણુ કરાવવામા આવે છે, એટલે તે સાધુજીવનમા દીક્ષીત થયેલો ગણાય છે તે ક્ષણથી જ તેના આરિત્રપર્યાયની ગણના થાય છે.

૮-પાંચ મહાવ્રતો

પાંચ મહાવ્રતોના નામ આ પ્રમાણે જાણવા (૧) પ્રાણાતિપાત-વિરમણુ-વ્રત, (૨) મૃષાવાદ-વિરમણુ વ્રત (૩) અદત્તાદાન-વિરમણુ-વ્રત, (૪) મૈથુન-વિરમણુ-વ્રત, અને (૫) પરિમહ-વિરમણુ-વ્રત

આદર્શગૃહસ્થોના પાંચ અણુવ્રતોની અપેક્ષાએ આ વ્રતો ઘણા સૂક્ષ્મ છે, તેથી મહાવ્રત કહેવાય છે

પ્રથમ મહાવ્રતની પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે લેવાય છે 'હે બદન્ત ! જીવહિસાથી વિરમવું એ પહેલું મહાવ્રત છે, (એમ હું જામળ્યો છું) હું સર્વ પ્રકારની જીવહિસાનો ત્યાગ કરું છું તે પ્રાણીસૂક્ષ્મ હોય, બાદર હોય, ત્રસ હોય કે સ્થાવર હોય, તેની સ્વયં હિસા કરું નહિ, બીજા પાસે હિસા કરાવું નહિ, પ્રાણીની હિસા કરી રહેલા અન્યને સારો માનુ નહિ જ્યાં સુધી જીવ ત્યાં સુધી

ત્રણ પ્રકારે ત્રણ પ્રકારે એટલે મનથી, વચનથી, કાયાથી કરું નહિ, કરાવું નહિ, કરવાને સારો માનું નહિ તે પાપમાર્થી હે ભદ્રત! હું પાછો ફરું છું, તેને ખોટું ગણું છું, તેનો ગુરુ મમદા એકરાર કરું છું અને એ પાપથી મક્ષિન થયેલા આત્માનો ત્યાગ કરું છું

હે ભદ્રત! મર્વ પ્રકારની જીવહિ સાથી વિમુખ થઈને હું પ્રથમ મહાનતમા સ્થિર થાઉં છું

અહિંસા એ પ્રધાન ધર્મ છે, એટલે પહેલું મત તેના પાલન માટે લેવાય છે આ મતને લીધે સાધુઓ શુ શુ નથી કરી શકતા? તે આપણે જાણી લેવું જોઈએ પૃથ્વીકાયમા જીવ છે, એટલે તેને ક્રોધ, ક્રોધાળી કે પાવડાથી ખોદી શકતા નથી, તેમજ અશિત્ત માટી, મીઠા વગેરેનો ઉપયોગ કે હિંસા કરી શકતા નથી અપ્કાયમા જીવ છે, એટલે વાવ, ફવા, તળાવ, મરોવર કે નદીમા પડીને નાટી શકતા નથી કે તેનું પાણી ખોળામા લઈને પી શકના નથી આવા અશિત્ત પાણીને અડવું એ પણ તેમના મતથી વિરુદ્ધ ગણાય છે અગ્નિકાયમા જીવ છે એટલે ચક્રમક કે દીવામળીનો ઉપયોગ કરી કે બીજી કોઈ રીતે અગ્નિ પ્રકટાવી શકના નથી કત્યા અગ્નિ પ્રકટાવવાનો જ ન હોય ત્યાં સ્પર્શ કરવી, તાપણુ સગળાવવા, ખૂણીઓ ધખાવવી વગેરે કેમ કરી શકાય? વાયુ-કાયમા જીવ છે, એટલે પખા વડે પવન ખાવાનું યોગ્ય નથી, પછી એ પખો હાયથી ચાલતો હોય, પવન ચક્રીથી ચાલતો હોય કે વિઘ્નશસ્ત્રીથી ચાલતો હોય વનસ્પતિ

કાયમા જીવ છે, એટલે કોઈ પણ વૃક્ષ, લતા, ગુદમ, વિટપ, ધામ વગેરેનું પાદડું તોડી ગજાતું નથી કે તેને સ્પર્શ પણ કરી શકાતો નથી વળી આ મન ધારણ કરનાર હાલી, ઘોડા બીટ વગેરે પશુઓ પર સવારી કરી શકતા નથી, કારણ કે એથી તેમને દુઃખ થવાનો સંભવ છે તેમજ પશુઓ અને પક્ષીઓને પાળવા કે ઉઠેરવાનું કામ પણ તેમનાથી ધર્મ શકતું નથી, કારણ કે તેમ કરતા તેમને વાડામા તથા પાનગમા પૂરવા પડે અને તેમની સ્વતંત્રવૃત્તિ પર એક જાતનું બંધન આવી પડે એટલું જ નહિ પણ તેઓ પૃથ્વી કાયાદિ વદ્ધકાયની હિસા બીજા પાસે પણ કરાવી શકતા નથી તેમજ બીજાએ સાધુનિમિત્તે હિસા કરી તૈયાર કરેલી વસ્તુ તેમને કામ લાગતી નથી

અન્ય સાધુઓ ઉપયુક્ત હિસાના બધા કામે કરે છે કે કરાવે છે, એટલે તેઓ સક્ષમ અહિસાનું પાલન કરતા નથી, એમ મમજવાનું છે

બીજા મહાવ્રતની પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે લેવાય છે 'હું ભક્તો અસત્ય જોલવાની વિરમવું એ બીજું મહાવ્રત છે, (એમ હું સમજ્યો છું) હું સર્વ પ્રકારની અમત્ય વાણીનો ત્યાગ કરું છું તે કોપથી અથવા લોભથી, ભયથી અથવા હાસ્યથી સ્વયં જોતું નહિ, બીજા પાસે જોતાવું નહિ, તથા અસત્ય જોલી રહેલાને સારો માનું નહિ જ્યાં સુધી જીવું ત્યાં સુધી કરું છું (આટલો પાઠ બધા મતોમા મગાન સમજવો)

‘હે ભદ્રત ! સર્વ પ્રકારના અસત્ય બેલવામાવી વિમુખ થઈને હું ત્રીજા મહાવ્રતમા સ્થિર થાઉં છું ’

શ્રી દશવૈકાલિસૂત્રમા કહ્યું છે કે—

મુસામાયાઓ ચ ભોગમ્મિ સન્નસાહુર્ધિ ગરહિઓ ।

ભવિસ્તાસો ચ મૂયાણ, તન્હા મોસ વિવઞ્જણ ॥

‘સર્વ સાધુ પુરુષોએ મૃષાવાદને વખોડ્યો છે, કારણકે તેથી લોકોમા અવિશ્વાસની લાગણી ઉત્પન્ન થાય છે, માટે મૃષાવાદનો ત્યાગ કરવો જોઈ એ ’

અસત્ય બોલવું એક ગૃહસ્થને પણ શોભતું નથી, તે સાધુ પુરુષને શોભે જ કેમ ?

ત્રીજા મહાવ્રતની પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે લેવાય ॥

‘હે ભદ્રત ! માણીકે ન આપી હોય તેવી કોઈ પણ વસ્તુ ન લેવી એ ત્રીજું મહાવ્રત છે, (એમ હું મમજ્યો છું)

હું સર્વ પ્રકારના અદત્તાદાનનો ત્યાગ કરું છું ગામ નગર કે અરણ્યમા થોડું, વધારે, નાનું, મોટું, સજીવ કે નિર્જીવ જે કોઈ પણ માણીક દ્વારા ન અપાયુ હોય તેને હું સ્વયં મહણું કરું નહિ, બાંજા પાસે મહણું કરાવું નહિ તથા મહણું કરનારને મારો માનુ નહિ બન્યા મુખી છું કહું છું

‘હે ભદ્રત ! મર્વ પ્રકારના અદત્તાદાનથી વિમુખ થઈને હું ત્રીજા મહાવ્રતમા સ્થિર થાઉં છું ’

શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણસૂત્રમા કહ્યું છે કે—

અદત્તાદાણ અકિત્તિકરણ અણગ્ગ સાહુગરહગિગ્ગ ।

વિવજ્જણિ ૧ ૧ ૧ રાગદોષવહુલ ॥

‘અદ્વૈતાદાન અપયશ કરનારુ અનાય કર્મ છે અને તેની સર્વ સાધુઓએ નિદા કરેલા છે તે પ્રિયજન-મિત્ર જનમા ભેદ તથા અપ્રીતિ ઉત્પન્ન કરનારુ છે અને ગગ-દ્વેષથી ભરેલુ છે’

ચોથા મહાવ્રતની પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે લેવાય છે
‘હે ભહત ! મૈથુનથી દ્રુ રહેલુ એ ચોથુ મહાવ્રત છે,
(એમ હું સમજ્યો છું) હું સર્વ પ્રકારના મૈથુનનો ત્યાગ કરુ છું દેવી, માનુષિક કે પાશવિક કોઈ પણ પ્રકારના મૈથુનનું સેવન હું સ્વયં કરુ નહિ, ખીજા પાસે કરાવુ નહિ, તથા કરતાને સારો જાણુ નહિ જ્યાં મુખાં છુવુ કરુ ॥

હે ભહત ! સર્વ પ્રકારના મૈથુનથી વિમુખ થઈને હું ચોથા મહાવ્રતમા સ્થિર થાઉં છું’

શ્રી પ્રખ્યાતકરણસૂત્રમા કહ્યું છે કે—

વિનયસીલત્વનિયમગુણસમૃદ્ધે ત વમ ભગવતે ।
મહાગણનક્ષત્રસત્તારગણે વા જહા હ્રુપત્તો ॥

‘જેમ શુદ્ધગણ, નક્ષત્રગણ અને તારાગણમા થદ્ર પ્રધાન છે, તેમ વિનય, સીલ, તપ, નિયમ વગેરે ગુણ-સમૂહમા પ્રદાયક પ્રધાન છે’

તમ્હા નિકુણ વમચેર ચરિયવ્ય સવ્વઓ ।

વિસુદ્ધ જાવગ્ગીવાણ, જાવ મેયદ્દિમજ્ઞ સ્તિ ॥

‘તેથી જ્ય’ સુધી જીવન હે વ ત્યા સુધી અને શરીરમાં
રાત અને મનુ મ્હે ત્યા સુધી વિશુદ્ધિપૂર્વક નિશ્ચય રૂપમાં
જનનચક્ર ૫૪૩ બેઠાએ’

જનનચક્રના પાત્રનમાં સહાય મળે તે માટે જૈન મહા
શિષ્યોએ નાચેના નવ નિયમોનું વિધાન કરેલું છે, જે
મામાજ્ય રીતે જનનચક્રની નવશુદ્ધિ કે નવ વાક્યા નામથી
જેનપ્રાપ્ત છે

૧ વિશિષ્ટમતિસેવા—જેદર બિલાડીથી રક્તિ
સ્થાનમાં વસે તેમ જનનચક્રી સાધુપુરુષે સી, પશુ અને
ન્યુચક્રના વામથી રક્તિ એકાત વિશુદ્ધ સ્થાનમાં વાસ
કરવે.

૨ સ્ત્રીકથાપરિહાર—સ્ત્રી જાળથી જુદી જુદી જાતની
વાનો કરવાથી વિષય જાગૃત થાય છે, તેથી સ્ત્રીઓ જાળથી
વાતો કરવી નહિ હોઈ સાધવી કે પતિનના મીતુ જીવન
વાતવુ કે તે નિમિત્તે શીયગનો ભાષ આપવો તે ધર્મકથા
હોઈ તેનો નિરોધ નથી

૩ નિવૃત્તાન્તુપ્રવેશનમ્—પાટ, પાટલા, શયન, આસન
વગેરે સ્ત્રીઓને બેસવાની વસ્તુ પર બેઠવુ નહિ સી બેઠેલી
હોય તે આનન બે ઘડી સુધી વાપરવુ નહિ વિચારની
અસર વાતાવરણ પર મ્હે છે, એ ન્યાયે આ નિયમ
બાધવામાં આવ્યો છે

૪ ઇન્દ્રિયાપ્રયોગ—રાગને વચ યદ્ય સ્ત્રીઓના અંગો
પાગ-કુચ, કટિ, મુખ આદિ બેવા માટે પ્રયત્ન
રૂપ બેતા મોહનો ઉદય થઈ પાનનો પ્રસંગ

૫ કુહ્યાન્તરદામ્યત્યર્જનમ્—શીતના આતરે સ્ત્રીપુરુષનું યુગલ રહેલું હોય તેવા ધ્યાનનો ત્યાગ કરવો

૬ પૂર્વગ્રીહાસ્મૃતિ—સ્ત્રી સાથે કરેલી પૂર્વગ્રીહાસ્મૃતિ સ્મરણ કરવું નહિ એના સ્મરણથી વિષયની ઉત્પત્તિ થવાનો સંભવ છે

૭ પ્રણાતામોજનમ્—માદક આહારનો ત્યાગ કરવો, કારણકે તેવા આહારથી ઇદ્રિયોમા ઉત્તેજના પેદા થાય

૮ જાતિમાત્રામોગ—પ્રમાણથી અધિક આહાર કરવો નહિ, કારણકે તેથી ઊધ વધે છે, મેદ વધે છે અને પ્રસંગે સ્વપ્નદોષ પણ થાય છે

૯ વિમૂષાપરિવર્જનમ્—શુભારક્ષણવાળી શરીરની અને ઉપકરણની શોભાનો ત્યાગ કરવો, અર્થાત્ સ્નાન, વિદ્યેપન, વાસના એટલે શરીરને સુગંધિત બનાવવું, ઉત્તમ વસો, તેલ, અક્ષર, મેન્ટ, તબોલ વગેરેનો ઉપયોગ કરવો નહિ

ઉપરાંત શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ આદિ ઇન્દ્રિયોના વિષયમા પણ આસક્ત ન થવાનો ઉપદેશ છે

બ્રહ્મચારી સાધુએ કોઈ પણ નિમિત્તે સ્ત્રીના શરીરનો સ્પર્શ કરવાનો નથી, તેમ જ સ્ત્રીઓને પોતાના ચરણનો સ્પર્શ કરવા દેવાનો નથી તે અંગે શ્રીદશવૈકાલિકસૂત્રમા કહ્યું છે કે—

દત્તપાદપદ્મિચ્છન્ન કન્નનાસત્રિગપિર્જં ।

અવિ વાસસત નારિ વમચારી વિવજ્જળ ॥

તેના હાથપગ ઉદાર ગયેલા હોય, તેના કાનનાક કપાર્ધ ગયેલા હોય, એવી સો વર્ષની જૂડી હોય તો પણ શ્રદ્ધાની સાધુએ તેના તર- દષ્ટિ સરખી કરવી નહિ'

ચન્દ્રસ્પર્શને નામે અન્ય સાધુઓ કુમારિકા અને નવયૌવના સ્ત્રીઓને પોતાના ચગતુને સ્પર્શ કરવા દે છે તથા તેમના મસ્તકે હાથ મૂકે છે, તેને અમે સાધુધર્મથી તદ્દન વિપરીત સમજીએ છીએ અને એવી પ્રથા દૂર કરવાની મજબૂત હિમાયત કરીએ છીએ

સ્ત્રીને વિશેષ પરિચય તથા જોક્ષાતમા વાતચીત પણ પ્રશ્નસ્પર્શને બાધા પડેલા છે, એટલે તેનો પણ માધુએ અવશ્ય ત્યાગ કરવો જોઈએ

પાંચમા મહામતની પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે હોવાય છે 'હે ભહત ! પરિમહ રાખવો નહિ, જો પાંચમું મહામત છે, (જોમ હું સમજ્યો છું) હું સર્વ પ્રકારના પરિમહનો ત્યાગ કરું છું નાનો, મોટો, મજબૂત, નિર્જીવ કોઈ પણ પ્રકારના પરિમહ હું સ્વયં મહજ કરું નહિ, બીજાની પાસે મહજ કરાવું નહિ, તથા મહજ કરનારને સારો માનુ નહિ જ્યાં સુધી જીવું—કરું છું

હે ભહત ! મર્વ પ્રકારના પરિમહથી વિમુખ થઈને હું પાંચમા મહામતમા સ્થિર થાઉં છું '

પરિમહ પાપનું મૂળ છે જેમ તેવું જિહ્વા-પાળીમા પડના જોતજોતામા ફેલાઈ જાય છે, તેમ પાંચમા મહામતમા

પણ ભાવના ભગતા તે વિમ્તૃત બની જાય છે અને તેનું માપ રહેતું નથી તે માટે બાવાજીની લગોટીનું દૃઢાત ધ્યાનમાં રાખવા યોગ્ય ॥

એક બાવાજી ગામથી થોડે દૂર સુપડી બાધીને રહેતા હતા તેમની લગોટી ઉઢરડાએ કાતરી નાખી આથી બાવાજી વિમામણમાં પડ્યા કે શું કરવું ? તેમણે કોઈ પાસેથી માગીને બીજી લગોટી મેળવી લીધી, પરંતુ થોડા દિવસ બાદ એ લગોટીના પણ એજ હાલ થયા આથી બાવાજીએ વિચાર કર્યો કે મારી લગોટી ઉઢરડા કાતરી ન ખાય તેમ મારે કરવું જોઈએ આથી તેમણે એક બિલાડી પાળી બિલાડીની સતત હાજરીમાં ઉઢરડાએ લગોટીને કશું નુકસાન કરી શક્યા નહિ, પણ બિલાડીને રાજ દૂધ શી રીતે પાવું ? એ પ્રશ્ન ખડો થયો આથી બાવાજીએ એક ગાય પાળી ને તેને માટે સુપડી વગેરે બનાવ્યું પરંતુ ગાય એમ થોડી જ પચાય છે ? તેને ખાવા માટે ઘાસ જોઈએ, પીવાનું પુષ્કળ પાણી જોઈએ વગેરે એટલે બાવાજીએ સુપડી પાસે થોડી પકતર જમીન હતી, તે વાળી લઈ તેમાં ફવો ખોદ્યો અને જીવાર વાવી

આ રીતે એક લગોટી સાચવવા જતા બાવાજી ખેડૂતની હાલતમાં આવી પડ્યા અને ચોતાનું નિત્યકર્મ ચૂકી ગયા તેથી માથુંએ કોઈપણ વસ્તુ પર મમત્વબુદ્ધિ-પરિગ્રહબુદ્ધિ રાખવી નહિ

૬-છત્રુ રાત્રિભોજન-વિરમણ-વ્રત

પાચ મહાવ્રતો ઉપર છત્રુ રાત્રિભોજન-વિરમણ-વ્રત આ પ્રમાણે લેવાય છે ' હે ભદત ! રાત્રિભોજન છોડવું એ છત્રુ મહાવ્રત છે, (એમ હું અમન્યો છું) હું સર્વ પ્રકારના રાત્રિભોજનનો ત્યાગ કરું છું અશન, પાન, ખાદિમ, સ્વાદિમ એ ચાર પ્રકારના આહારોમાથી કંઈ પણ રાત્રે ખાઉં નહિ, ખીજાને ખવરાવું નહિ તથા ખાઈ રહેલા અન્યને સારો માત્રુ નહિ જ્યાં મુખી છવું ' કરું નહિ.

હે ભદત ! હું સર્વ પ્રકારના રાત્રિભોજનથી વિમુખ થઈને છત્રુ મહાવ્રતમા સ્થિર થાઉં છું '.

પ્ર૦—રાત્રિભોજન કેને કહેવાય ?

ઉ૦—સાચઠાલથી માડીને બીજા દિવસના સૂર્યોદય મુખી કોઈ પણ પ્રકારનું ભોજન કરવું, તેને રાત્રિભોજન કહેવાય.

પ્ર૦—તેનો ત્યાગ કરવાનું કારણ શું ?

ઉ૦—રાત્રિભોજન કરતા અદિમાનો મિદ્ધાત જાગવી ન શકાય જેમકે રાત્રે ગોચરી લેવા બહાર જવું પડે, તે વખતે રસ્તામા પાણી પડ્યું હોય, બીજ પડ્યા હોય, લીલોનરી પડી હોય કે જનુ-કીડા વગેરે પડ્યા હોય તેની દયા પાળી શકાય નહિ તથા એ રીતે ગોચરી લાભ્યા પડી તેને વાપરવા બેસતી વખતે પણ મૂકમ છવેો અદર પડે તે જોઈ શકાય નહિ વગી ગોચરીનિમિત્તે રાત્રે

શુદ્ધરથોના ઘરમા જતા કોઈ સી ભોગ માટે આમંત્રણ
કરે કે એકાતનો લાલ લે આદિ અનેક હોયો ઉત્પન્ન
થવાનો સંભવ છે, તેથી આદર્શ સાધુએ રાત્રિસોજનનો
અવશ્ય ત્યાગ કરવો જોઈએ

પ્ર૦—અશન કેને કહેવાય ?

ઉ૦—હુધાનુ ચમન કરે તેવા પદાર્થોને અશન કહે
વાય જેમકે રોટલી, રોટલી, પૂરી, વડા, માટો, માથવો,
ફૂધ, દહીં, પકવાન તથા શાકભાજી વગેરે

પ્ર૦—પાન કેને કહેવાય ?

ઉ૦—વાપરી શકાય તેવા જુની જુની જાતના પાણીને
પાન કહેવાય

પ્ર૦—ખાદિમ કેને કહેવાય ?

ઉ૦—જેનાથી અમુક અથે હુધાની તૃપ્તિ થાય તેને
ખાદિમ કહેવાય અથ્વા વગેરે ભુજેલા ધાન્યો, પૌઆ,
શેલડી, કેરી, કેળા, કણ્ણસ વગેરે ફળો, ચાશાળી, બદામ,
દ્રાક્ષ તથા સુકો મેવો વગેરે આ પ્રકારમા આવે

પ્ર૦—સ્વાદિમ કેને કહેવાય ?

ઉ૦—જે માત્ર સ્વાદ કરવા યોગ્ય હોય તેને સ્વા-
દિમ કહેવાય મુખવાસ, ચૂરણ, ગોળી, સોપારી વગેરે
સ્વાદિમ છે

આ પાત્ર મહાશ્વનો તથા છટ્ટું રાત્રિસોજન-વિરમણ
વ્રત એ સાધુના મૂળશુભ કહેવાય છે, તેથી મન, વચન
અને કાર્યથી તેનું પાલન કરવું આવશ્યક છે એ પાલ-
નમા કોઈ ભૂલ થઈ જાય તો તેની પ્રાત કાલીન અને

સાચ કાલીન પ્રતિકેમણુ-વળતે આલોચના કરી શુદ્ધ થવું
 નેઈએ તથા તે માટે શુદ્ધ જે પ્રાયશ્ચિત આપે તે શ્રદ્ધણુ
 કરવું નેઈએ.

૧૦-પાત્ર સમિતિ-ત્રણ ગુપ્તિ

સાધુઓ મહાવ્રતને અનુક્રમ ચારિત્રનુ ઘડતર પાત્ર
 મમિનિ અને ત્રણ ગુપ્તિના પાલનપડે કરે છે, એટલે તેના
 પરિવ્રજ પણુ આપણે મેળવા લેવો નેઈએ

સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ કે એકાગ્ર પરિણામવાળી મુદર ચેષ્ટાને
 સમિતિ કહેવાય તેના પાત્ર પ્રકારે તે (૧) ધર્યાસમિતિ,
 (૨) જાપાસમિતિ, (૩) એષણાસમિતિ, (૪) આદાનનિક્ષેપ
 સમિતિ અને (૫) પારિષ્દાપનિકામમિનિ

જેનાથી અનિષ્ટ સપકં કે અનિષ્ટ પરિણામ રાકી
 શકાય અને શુભ પ્રવૃત્તિ થાય તેને ગુપ્તિ કહેવાય તેના
 ત્રણ પ્રકારે તે (૧) મનોગુપ્તિ, (૨) વચનગુપ્તિ અને (૩)
 કાયગુપ્તિ

જા પાત્ર મમિતિ તથા ત્રણ ગુપ્તિ મહાવ્રતક્રમ
 પ્રવચનનુ પાલન કરવામા તથા તેની રક્ષા કરવામા એક
 માતા જેવું કામ કરે છે, તેથી તેને અષ્ટપ્રવચનમાતા
 કહેવામા આવે છે તે અંગે જૈન મહર્ષિઓએ કહ્યું છે કે-

एवागो पञ्च समिद्धो, चरणस्त य वरत्तणे ।

गुप्ती नियत्तणे वृत्ता, असुमत्थेमु सन्दसा ॥

एसा पञ्चणमाया, जे सम्म आचरे मुणी ।

स्तिष्ठ सज्ज ससारं विष्णुमुच्चद् पण्डित ॥

‘આ પાત્ર સમિતિ ચારિત્રને માટે કરવામા આવતી પ્રવૃત્તિઓમા ઉપયોગી છે અને ત્રણ ગુણિત અગુણ વ્યાપા ગમાથી નિવૃત્ત થવા માટે ઉપયોગી છે આ પ્રકારે અઠ પ્રવચન માતાનુ જે પુદ્ધિમાન મુનિ સારી રીતે પાલન કરે છે, તે શીઘ્ર સસારમાથી મુક્ત થાય છે’

ઈર્થામિમિતિ માધુએ ઈર્થ રીતે ચાલવું—ગમના-ગમન કરવું, તેના નિયમો દર્શાવે છે તે આ પ્રમાણે (૧) જ્ઞાન-દર્શન—ચારિત્રના હેતુથી ચાલવું, પણ અન્ય હેતુથી ચાલવું નહિ (૨) દિવમના મમથ દરમિ થાન ચાલવું પણ રાત્રે ચાલવું નહિ (૩) મારી રીતના અવરજવરવાળા માર્ગમા ચાલવું પણ નવા કે ન વપરાતા માર્ગ પર ચાલવું નહિ એવા માર્ગમા મજબૂત માટી તથા જીવજંતુઓ વિરોધ હોવાનો સંભવ છે (૪) સારી રીતે જોઈને ચાલવું પણ જોયા વિના ચાલવું નહિ (૫) નજરને નીચી રાખી ધોમરી પ્રમાણે એટલે ચાર હાથ ભૂમિનું અવલોકન કરવું, પણ આડું અવળું જોતા ચાલવું નહિ અને (૬) ઉપયોગ (ખ્યાલ)પૂર્વક ચાલવું પણ અનુપયોગે ચાલવું નહિ

ભાપામમિતિ માધુએ ઈર્થ રીતે જોલવું, તેના નિયમો દર્શાવે છે તે આ પ્રમાણે (૧) ક્રોધથી જોલવું નહિ (૨) અભિમાનપૂર્વક જોલવું નહિ (૩) છવ-કપટથી જોલવું નહિ (૪) લોભથી જોલવું નહિ (૫) હાસ્યથી જોલવું નહિ (૬) ભયથી જોલવું નહિ (૭) વાક્યાતુ રીથી જોલવું નહિ (૮) વિકથા કરવી નહિ સ્ત્રીકથા,

મજાકયા (ભોજન સખધી વાત), દેશકયા (લોક
વ્યવહારની વાત) અને મનકયા (રાજ ખટપટની વાત)
ને વિકયા કહેવાય છે

સાધુએ કઠોર ભાષાનો કદી ઉપયોગ કરવો નહિ,
પરંતુ કે તેથી સામાને ઘણું દુઃખ થાય છે કાણાને કાણે,
પુત્રકને નપુત્રક કે શોગને ચોર કહેવો એ કઠોર ભાષા
કે, તેથી માધુ નેનો ત્યાગ કરે

અધાને અધો કહે, વસ્તુ લાગે વેળ,
ધીરે ધીરે પૂછીએ, શાધી ખોયા નેણ

આદર્શ સાધુ પાપને ઉત્તેજન આપે તેવું
પ્રયોગ કરે નહિ તે હમેશા હિત, મિત્ર એ
લાઠે કોઈ પણ મનુષ્યને તેઓ મહાશય, :
વાતુપ્રિય વગેરે મધુર સંબોધનથી બોલાવે, જ
ખાં ! ભેવદૂર ! ગધેડા ! વગેરે કહીને દેહ-.

એપણામમિતિ માધુએ કહ્યું
એરે મેળવવા તેના નિયતો દર્શાવે
લટી, બોધધ, પીક, ફલક, શમ્યા, વન
ગુર પડે તે તેણે લિહાથી

તેકણુ-લિહુક કહેવાય છે

સામાન્ય લિહુક અને :

કેને ખાવા મળતું નથી,
તેવાં કહે છે અને બીજા
તેવાંની સાધના માટે ત

સમાગમ ન કરવો પડે તે માટે અર્થાત્ ચારિત્રના નિર્વાહ માટે સૂઝતી બિજા માગીને પોતાનો નિર્વાહ ચલાવે છે આ બે વસ્તુનો ભેદ નહિ અમજવાથી કેવો અનર્થ થાય છે ? તે સુબર્ષ રાજ્યની ધારાનભામા દાખલ થયેલા બિજામતિ બધક ખરડા વખતે કપાટ યસુ હંતુ

આદર્શ સાધુઓ અહારપાણી મેળવતી વખતે ૪૨ ઢોપો ટાળે

(૧) જે આહારાદિ સાધુ માટે જ બનાવેલ હોય તે લે નહિ

(૨) જે આહારાદિ સાધુને ઉદેગીને બનાવેલા હોય તે લે નહિ

(૩) જે આહારાદિ અકલ્પ્યના મ સર્ગમા આવેલ હોય તે લે નહિ

(૪) જે આહારાદિ પોતાના પરિવાર તેમ જ માધુ ઓને લક્ષમા રાખીને બનાવેલા હોય તે લે નહિ

(૫) જે આહારાદિ માધુ માટે જ અંબુક સમયથી રાખી મૂકેલ હોય તે લે નહિ

(૬) જે આહારાદિ ખાસ દાન માટે જ તૈયાર કરી રાખેલ હોય તે લે નહિ

(૭) જે આહારાદિ અધારામાં પડેલા હોય તેને આપવા માટે દીવા-બત્તી વગેરેનો પ્રકાશ કરવામાં આવે તો લે નહિ

(૮-૧૨) જે આહારાદિ સાધુઓને આપવા માટે વેચાતા લાવવામા આવ્યા હોય^૮, ઉધાર લાવવામા આવ્યા હોય^૯, વિનિમય ઢગીને એટલે અદ્વિબોજદ્વિ કરીને મેળવવામા આવ્યા હોય^{૧૦}, બીજાની પાનેથી છુટવીને લેવામા

આચ દોષ^{૧૧}, કે છણા માલી વહેરેથી બધે કરેલા મોડા
ખોલીને આપવામા આવતા દોષ^{૧૨} તે છે નહિ

(૧૩-૧૬) જે નાકાગરિ ગ્રામેથી લાવવાના આવ્યા
રોષ^{૧૩}, કમાડ ખોલીને કે ઉપલા મનલેથી લાવવામા
આવ્યા દોષ^{૧૪}, સત્રીદગની મુનિ વિના આપવામા
આવતા દોષ^{૧૫}, કે સાધુને આવેલા ભલ્લી વધારે કરવામા
આવ્યા દોષ^{૧૬}, તે છે નહિ.

(૧૭-૩૨) બાજકને રમાયીને^{૧૭}, ફલીઓની માફક
સમ પીઓના સમાચાર કહીને^{૧૮}, નિમિત્ત ત્યોતિષ કહીને^{૧૯},
પોતાની દાનિ વગેરે બતાવીને^{૨૦}, નિર્ધનતા કે દીનતા
બતાવીને^{૨૧}, દવા કરીને^{૨૨}, કોપ કરીને^{૨૩}, અહકાર
કરીને^{૨૪}, હલકપટ કરીને^{૨૫}, લોભ કરીને^{૨૬}, ગુણ
નાડીને^{૨૭}, વિગા-કામણ કે વચી-કરણ કરીને^{૨૮}, મન
સત્રનો પ્રયોગ બતાવીને^{૨૯}, ગોળી-ચૂરણ આદિના તુલખા
બતાવીને^{૩૦}, ગોંભાગર-દુર્ભાગ્ય બતાવીને^{૩૧}, ગભ
પડાવીને^{૩૨}, સાધુ આહારાદિ છે નહિ

(૩૩) જેની નિર્દોષતાની પૂરી ખાતરી ન થાય તે
છે નહિ.

(૩૪) હાથ સચિત વસ્તુથી ખરડાયેલો હોય ને આપ
વામા આવે તો છે નહિ

(૩૫) આહાર કે વસ્તુ અચિત ઉપર સખેલ હોય તો
છે નહિ

(૩૬) આહાર કે વસ્તુ ઉપર અચિત મૂકેલ હોય તે
છે નહિ

(૩૭) આહાર કે વસ્તુ અચિત્તને સ્પર્શ કરતા હોય તો લે નહિ

(૩૮) દાતા અથ કે પશુ હોય તો લે નહિ

(૩૯) આહાર કે વસ્તુ પૂરી અચિત્ત થયેલ ન હોય તો લે નહિ

(૪૦) સચિત્ત અને અચિત્ત વસ્તુ એક સાથે રહેલ હોય તો લે નહિ

(૪૧) કેઈ અવનાએ વહોરાવતુ હોય તો લે નહિ

(૪૨) તરતના લીપેલા આનણા પર થઈને આવે અને વહોરાવે તો લે નહિ

ગાય જેમ બધી જગાએથી ચોડુ ચોડુ ઘાસ ખાય છે, તેમ માણુ જુદા જુદા ઘરોમાંથી ચોડી ચોડી વસ્તુ મકલુ કરે, જેથી ગૃહસ્થને વાધો આવે નહિ અને પોતાની આજીવિકા ચાલ

આદાનનિક્ષેપસમિતિ નો અર્થ એ છે કે જે વસ્તુઓ નિત્ય ઉપયોગમાં આવે છે, તેની પ્રમાણના કરવી જોઈએ તથા તેને લેવા-મૂકવાના ખામ સાવધાની રાખવી જોઈએ તેથી આદર્શ સાધુઓ રોજ પ્રાત કાલમાં પ્રતિક્રમણ નામની ક્રિયા કર્યા બાદ મુહુર્ત, ચોલપટો, બિનનાં કપડા, સુતરાઉ કપડા, ઓધો, અધારિયુ વગેરે વસ્તુ મૂકમ દિલ્થી જોઈ લે છે, તેના પર કોઈ છવ જતુ ચડયુ હોય તો તેને રજોહરણ વડે પીંચેથી દૂર કરે છે અને તેને વ્યવસ્થિત મૂકી દે છે ત્રીજા પ્રહરના અતભાગે પણ તેઓ પ્રતિ લેખનની આવી જ ક્રિયા કરે છે

પાગિડાપનિકાસમિતિનો અર્થ એ છે કે માધુએ મલ-મૂત્રનું વિસર્જન જ તુ તથા હરિયાળીથી રહિત નિરવધ ભૂમિ કે જ્યાં હિંસા થવાનો સંભવ નથી, તેવી ભૂમિમાં કરવું જોઈએ તથા શ્વેષ્મ, શૂક, કેશ કે બીજી પરઠવવા યોગ્ય વસ્તુઓ પણ નિરવધ ભૂમિમાં પરઠવવી જોઈએ.

મનોગુપ્તિનો અર્થ એ છે કે મનને સરભ, સમારભ અને આરભ એ ત્રણ ક્રિયામાં જવા દેવું નહિ જેમાં કોઈ પણ જાતની હિંસા થવાનો સંભવ હોય તેવી ક્રિયાનો સંકટ કે વિચાર કરવો તે સરભ કહેવાય, તે સંકટને અમલમાં મૂકવાના સાધનો એકત્ર કરવા તેને સમારભ કહેવાય અને કાર્યનો પ્રયોગ કરવો તેને આરભ કહેવાય. આદર્શ સાધુ આરભ-મમારભ કરે નહિ એમ જ કહેવાય છે, તેનો અર્થ આ ત્રણે ક્રિયાઓથી નિવૃત્ત થવાનો છે. શુભ ભાવના, તત્પચિતન અને ધ્યાન એ તેનો પ્રત્યુપાય છે.

વચનગુપ્તિનો અર્થ એ છે કે સરભ, સમારભ તથા આરભને અર્થે બોલવામાં આવતા વચનોને ઉપયોગપૂર્વક શેઠી રાખવા મૌન તથા સ્તોત્ર-સ્વાધ્યાદિ એ તેનો પ્રત્યુપાય છે.

કાર્યગુપ્તિનો અર્થ એ છે કે ઉભા રહેતા, સૂતા, ઉઠતા, બેસતા તથા પાંચે ઇન્દ્રિયોનો વ્યાપાર કરતા મનને સાવચેત યોગમાં એટલે પાપમય વ્યાપારમાં પ્રવૃત્ત થવા દેવું નહિ. જ્ઞાનાચારાદિ પચાચારની પ્રવૃત્તિ તથા આસન એટલે એક સ્થળે સ્થિરતાથી બેસવું એ તેનો પ્રત્યુપાય છે.

કાયેત્સર્ગમા આસન, મૌન અને ધ્યાન એ ત્રણે વસ્તુઓ સિદ્ધ થાય છે, તેથી ગુપ્તિના પાલન માટે કાયેત્સર્ગનો બને તેટલો આશ્રય લેવો આવશ્યક છે

૧૧-દશવિધ યતિધર્મ

(૧) ક્ષમા, (૨) માદંવ, (૩) આર્જવ, (૪) મુક્તિ, (૫) તપ, (૬) સયમ, (૭) સત્ય, (૮) શૌચ, (૯) અર્કિ અનત્ર અને (૧૦) બ્રહ્મચર્ય એ દશ ગુણોની ગણના યતિ ધર્મ કે સાધુધર્મમા થાય છે, એટલે દરેક સાધુમા આ ગુણો હોવા આવશ્યક છે, પછી તે ગમે તે ધર્મ કે ગમે તે સમ્પ્રદાયનો હોય

પ્ર૦—સાધુઓ ક્ષમાગુણથી શુ કરે ?

ઉ૦—ક્રોધના અભાવને ક્ષમા કહેવામા આવે છે, એટલે માધુ દોડ પછુ પ્રાણી પ્રયે ક્રોધ કરે નહિ કે વેર રાખે નહિ સાધુ સમણ કહેવાય છે, એટલે તે શત્રુ કે મિત્ર સર્વ પ્રત્યે મમભાવ રાખે શ્રી મહાવીર -પ્રભુના પમના અનુકે ગ ડકોશિક નામે ભયકર હંશ હીપો, છતા તેમણે જરાયે ક્રોધ ન કર્યો ઉલટું ‘હે ગ ડકોશિક ! ખુજ ! ખુજ !’ એ શબ્દો વડે તેને શાત કરી ધર્મ પમાડ્યો

આદ્ય સાધુ વિશ્વજયધુત્વની ભાવનામા માનનારા હોય છે, એટલે તેઓ હમેશા હરપણે નીચેની ભાવના સેવે

ગમેમિ સત્યજીવે, સવ્વે જીવા સમતુ મે ।

મિત્તી મે સવ્વમૂણ્ણુ, વેર મગ્ગ ન ફેળદ્ ॥

‘હું સર્વ’ હોયને તેમના અપગમની ક્ષમા આપુ
હું સર્વ’ હોયે મને ક્ષમા આપે! મારે સર્વ હોયોથી
મૈયી છે, કેમથી પણ ‘વં’ નથી.’

વિષ્ણુકુમાર મુનિએ અપરધિ નમુન્નીને ૬૬ દીધે
અને કાલિકાચર્યે સેવ્ય એકકુ કરીને અધમ કૃત્ય આચર
નાર ગર્હસ્થિતગત પર ચક્રાક્ર કરી તેને પગસ્થ કર્યો,
કેમકે પ્રસન્ન પ્રશન્ન કરાવ અને આપદધર્મના હોઈને
ઉચ્ચારમાર્ગે કે ગર્હમાર્ગે લેખાય નહિ

પ્રશ્ન-સાધુ માર્દવ ગુણથી શુ કરે ?

ઉત્તર-માનના અભાવને માર્દવ કે નમ્રતા કહેવામા
આવે છે, એટલે સાધુ કોઈપણ વસ્તુનું માન-અભિમાન કરે
નહિ તે નિત્ય એવોજ વિચાર કરે કે અનંત શાંતિઓ
આગળ માત્ર જ્ઞાન શાંતિસાગરમા ? આસ્તિત્વકામલિઓની
ગુણનામા હું કોણ માત્ર ? બાકુબલિએ મમારના સર્વ
પ્રદોષનો છોડીને સાધુજીવનનો-ધ્રમભાવસ્થાનો સ્વીકાર
કર્યો અને ઘોર તપ આદર્યું. ઊભા ત્યાથી ડગલું પણ
આગળ ખસ્યા નહિ એમ કરતા વેલીઓ તેમના પગે
વીટગાઈ અને કાનમા પડીઓએ માળા નાખ્યા પણ
‘નાના ભાઈઓ સાધુ થયા છે, તેમને મારાથી વહન કેમ
થાય ? એટલું માન-એટલી અકકડતા રહી જવાથી તેમને
કેવલજ્ઞાન થયું નહિ જ્યારે તેમના મનમાથી અભિમાન
નો એ અશ ઝોગળી ગયો, ત્યારે જ તેઓ કેવલજ્ઞાન
પામી શક્યા એટલે આદર્ય સાધુમા માર્દવ ગુણ
હોવો જોઈએ

પ્ર૦—સાધુ આર્જવશુભથી શુ કરે ?

ઉ૦—માયાકપટના અભાવને આર્જવ કે મરણતા કહેવામા આવે છે, એટલે સાધુ કોઈપણ પ્રકારની કપટ-ક્રિયા, કોઈપણ પ્રકારનો હગોફટકો કે કોઈપણ પ્રકારની લુભ્યાઈ કરે નહિ, તે જ રીતે તેઓ કદાચહને વશ થાય નહિ, પણ એક બાળક જેવું સરળ મન રાખીને જે કંઈ સત્ય હોય, હિતાવહ હોય તેનો સત્વર સ્વીકાર કરે

જેન મહર્ષિઓએ સ્પષ્ટ ઘોષણા કરીને કહ્યું છે કે ‘સરસ્વ આત્મા જ ધર્મ’ પામે છે,’ એટલે આદર્શ સાધુઓ એ આ શુભનો ઉત્કૃષ્ટ વિકાસ કરવો જોઈએ

પ્ર૦—સાધુ મુક્તિશુભથી શુ કરે ?

ઉ૦—લોભના અભાવને મુક્તિ કે નિર્બોલતા કહેવામા આવે છે, એટલે સાધુ કોઈની પાસેથી ખાસ જરૂરિયાત સિવાય કશું લેવાની ઈચ્છા રાખે નહિ લોભ સર્વ દોષની ખાણ છે, ઉત્તમ શુભોને મળી જનારો મહાશક્તિ છે, હું ખરૂં વેલીઓનું મૂળ છે અને ધર્માદિ ચારે પુરુષાર્થને બાધક છે માટે મુક્તિનો એ સતોષકર્ષી પાળ બાધીને તેને પ્રસાર પામતો અટકાવવો

ક્રોધ, માન માયા અને લોભ એ ચાર કપાય કહેવાય છે અને તે સંસારવૃદ્ધિનું પરમ કારણ મનાય છે તેને જિતવાથી જ ક્ષમા, માર્દવ, આર્જવ અને મુક્તિશુભ પ્રકટે છે, એટલે આદર્શ સાધુઓ ચારે કપાયને જિતનારા હોય એમ સમજવાનું છે

પ્ર૦—સાધુ તપશુભથી શુ કરે ?

રામતીર્થ ગ્રાહી તેલ

[અપેક્ષીગ્રંથ નં. ૧]

સ્વસ્ત્યકાર્ત્ત્વ્ય

વજ્ર વધારવા, મગજ શાંત રાખવા, યાદશક્તિ
સાગી કરવા, શાંત નિદ્રા માટે, શરીરને માલ્લીસ
કરી સ્ફૂર્તિ આ લાવવા માટે દરેક જતુઆ દરેકને માટે
વિપયોગી છે. કિંમત મોટી બાટલીના રૂા. ૪-૦૦,
નાની બાટલીના રૂા. ૨-૦૦

શરીર તીરોગી રાખવા માટે આકર્ષક યોગાસન
ચિત્રપટ અમારે ત્યાંથી મગાવશો. કિંમત પોસ્ટેજ
આવે રૂા. ૨-૫૦

શ્રી રામતીર્થ યોગાશ્રમ

દાદર, સેન્દ્રલ રોડે,

મુબમ્-૧૪

સેવા જ ખરી ગણનાપાત્ર છે.

તમે આગ, દરિયાર્ધ તથા અઠસમીતના વીમાઓનું જે પ્રીમીયમ ભરો છો, તે ઇન્શુરન્સ એસોસીએશન ટેરીફ દ્વારા નક્કી થાય છે, અથવા ખુલ્લા બજારની અંદર મુક્ત હરિફાર્શના નિયમો વડે નક્કી થાય છે પણ ન્યૂ ઇન્ડિયાએ જનરલ વીમાના ક્ષેત્રમાં જે આગેવાની બધું આજતુ સ્થાન મેળવ્યું છે, તેનું કારણ એ છે કે તે પોતાના ગ્રાહકોની જરૂરીયાતો પર ખાસ લક્ષ આપે છે અને તે પોલીસી વેચતા પહેલાં તેમજ પછીથી તમને મતોવકારક સેવા પૂરી પાડે છે

ધી ન્યૂ ઇન્ડિયા એન્શુરન્સ ક્લબ, લીમીટેડ

મહાત્મા ગાંધી રોડ, મુંબઈ.

ઉ૦—ઈચ્છાનિરોધને તપ કહેવામા આવે છે, એટલે સાધુ પોતાની ઈચ્છા-તૃષ્ણાને કાળુમા રાખે પણ તેનો વિસ્તાર થવા દે નહિ જે તૃષ્ણાનો દાસ થાય છે, તેને જગતના દાસ બનવું પડે છે વળી તપનો પ્રચલિત અર્થ કદીએ સો સાધુ નાની મોટી તપશ્ચર્યા કરતા જ ગ્રહે, પણ ખાઈ પીને અલમસ્ત થાય નહિ

પ્ર૦—સાધુ સયમશુભ્રથી શુ કરે ?

ઉ૦—ઈદ્રિયો અને મન પર કાળુ રાખવો તેને સયમ કહેવામા આવે છે, એટલે સાધુઓ પાચે ઇદ્રિયો તથા મન પર કાળુ રાખે પાચે ઇદ્રિયોનો નિગ્રહ, પાચવતોનો ત્યાગ, ચાર કષાયનો જથ્થ તથા મન, વચન અને કાયાની વિરતિ એ સત્તર પ્રકારનો સયમ લેનધર્મમા પ્રસિદ્ધ છે

પ્ર૦— સાધુ સત્યશુભ્રથી શુ કરે ?

ઉ૦—મૃષાવાદના ત્યાગને સત્ય કહેવામા આવે છે, એટલે સાધુઓ કોઈ પણ કાગળે મૃષાવાદનું સેવન કરે નહિ બીજી મહામત તથા ભાષા સમિતિ તે માટે જ ચોક્કસેલા છે

પ્ર૦—સાધુ શોચશુભ્રથી શુ કરે ?

ઉ૦—મલિનતાના ત્યાગને શોચ કહેવામા આવે છે, એટલે સાધુ પોતાના અતરમા કોઈ બલતની મલિનતા રાખે નહિ, મનની પવિત્રતા બાળવે ઢેટલાક નડાવા-ધોવામા મસ્ત રહીને શોચધર્મનું પાલન કરતા જણાય છે, પણ આવું શોચ ઉપર જણાવ્યું તેમ અતરની મલિનતા દૂર કરવામા જ રહેલું છે શોચનો પર્યાયશબ્દ પવિત્રતા છે

પ્ર૦—સાધુ અક્રિયનત્વ ગુણથી શુ કરે ?

ઉ૦—પોતાની માલિકીનું કે પોતાના ધર્મી કંઈ પણ ન હોય એ અક્રિયનત્વ કહેવાય છે, એટલે માધુ બિલકુલ ક્ષેત્ર રહે અને માલમિલકતના પ્રવૃત્તિનમાં પડે નહિ મઠ બાધવા, આગમ બાધવા, જગાઓ બાધવી, પશુઓ રાખવા, નોકરચાલ ગણવા, ભેટ સોગારો કે બીજા પ્રકારે ધનભાવ એકઠો કરવો એ બધું મોહમાયાનું પરિણામ છે આ ગુણ ખીલવવા માટે પાંચમું ઋતુ ધણુ ઉપયોગી છે

પ્ર૦—માધુ પ્રહ્લચર્યગુણથી શુ કરે ?

ઉ૦—મૈથુનના ત્યાગને પ્રહ્લચર્ય કહેવામાં આવે છે તથા આત્મરમણતાને પણ પ્રહ્લચર્ય કહેવામાં આવે છે. પ્રહ્લમા-આત્મામાં ચરણ-સ્થિર રહેવું તે પ્રહ્લચર્ય, એટલે સાધુ કોઈ ભીનો સગ કરે નહિ તે પોતાના આત્મસ્વરૂપનો વિચાર કરી તેમાં જ મગ્ન રહે બધા તપમાં પ્રહ્લચર્યને શ્રેષ્ઠ કહેલ છે, એટલે આ ગુણ હરેક સાધુએ અવશ્ય ખીલવવો જોઈએ તે માટે જ ચોથું મહાઋતુ ધારણ કરવામાં આવે છે

આ સમાદિદશ ગુણોને લીધેજ માધુઓને સમાશ્રમજી કહેવામાં આવે છે વમણ એટલે સાધુ.

૧૨-દિનચર્યા

સાધુજીવન મુક્તિ, મોક્ષ કે નિર્વાણની ચર્ચાઈ સાધના કરવા માટે સ્વીકારવામાં આવે છે, તેથી સાધુઓ ૧૧ દિનચર્યા પણ તેને જ અનુરૂપ હોવી જોઈએ આદર્શ સાધુ કે નીન સાધુની દિનચર્યા નીચે પ્રમાણે હોય છે —

Elegance in Velvet

Rich smooth, feminine velvet Such luxury,
near you. Choose in ASHOK velvet
will bring you many pretty compliments

ASHOK VELVET MANUFACTURING CO PRIVATE LTD

Selling Agent Messrs V Chattrabhuji & Co Private Ltd.
111 Market Bombay 2

શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર કેન્દ્રસ્થ

શ્રી શ્રાવકશ્રાવિકાક્ષેત્ર ઉત્કર્ષ-મુખર્ષ સમિતિ સંચાલિત

ઉદ્યોગગૃહ

સાધાર્મિકવાત્સલ્ય, જાતમહેનન અને મુહુરુદ્યોગને ઉત્તેજન
આપી જતુ છે.

તેની એકવાર અનરથ મુલાકાત લેવા વિનંતિ છે.

ટે. નં. ૭૪૮૩૬

—ઉદ્યોગગૃહમાં આવતા પરિશ્રમાત્મ્ય અને શિક્ષણવિભાગમાં ૫૫૦ થી
૬૦૦ જેટલા બાઈબલોનો સાબલ વર્ષ રદા છે

—ઉત્પાદન વિભાગમાં દરેક વસ્તુ પૂરી કાળજીથી રાક્ષાપ્રત્યે જનાવવામાં
આવે છે અને તે ચેમ્પાણીવિભાગની દુકાનમાંથી મળી રહે છે

—ટેલિફોનથી એડરેસ નોંધી લેવાની તથા માત્ર મેર પહેલાંઆવાની
વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે

—ખાખરા, પાપડ ચાદ-દૂધના મશાના, અથાણાના મશાના, ચૂણો,
સરખન વગેરે બોલે વસ્તુઓ તૈયાર થાય છે

—સીનાઈ વિભાગમાં સ્ત્રી-પુરુષોને મનપસંદ કપડા સીવી આપવામાં
આવે છે

—ઉપરાંત ટાઈપરાઈટીંગ, સોલ્ડ લેન્ડ, કોરસપોન્ડન્સ, એકાઉન્ટસી તથા
પાકા નામાના વગેરે આવે છે

એટલે આ ઉદ્યોગમંદિર

આપની અતેકવિધ ધરમથુ વસ્તુઓ ધી જરૂરીઆતો પૂરી પાડી શકે
તેમ છે

૧૦૮-૧૧૭, સી પી ટેન્ક રોડ, માધવજીય પાસે,

મુખર્ષ. નં. ૪

રાત્રિનો ચોથો પ્રહર થયા પછી તેઓ નિદ્રાનો ત્યાગ કરી જાગૃત થાય છે અને પચ્ચપરમેષ્ઠિનું સ્મરણ તથા ધ્યાન કરે છે પછી આત્મચિંતાનું કરે છે અને રાત્રિ દરમ્યાન શ્રદ્ધા, શ્રુત તથા શીલમા જે કંઈ અતિચાર લાગ્યા હોય તેનું પ્રતિક્રમણ કરે છે,

પ્ર૦—પ્રતિક્રમણ કેને કહેવાય ?

ઉ૦—જેમા પાપમાયી પ્રતિ એટલે પાછું ક્રમણ એટલે ચાલવાની ક્રિયા હોય, અર્થાત્ પાપમાયી પાછા ફરવાનું હોય તે પ્રતિક્રમણ કહેવાય તેના પાંચ પ્રકારો પ્રસિદ્ધ છે

પ્રતિક્રમણ પછી પ્રતિલેખનાનો વિધિ થાય છે કે જેનો નિર્દેશ આદ્યનિષ્પેષમભિતિના વિવચન પ્રસંગે કરી ગયા છીએ પછી નજીક રહેલા જિનમદિગ્મા જઈ શ્રીજિનેશ્વર દેવના સ્તુતિ-વદન કરે છે અને ત્યાંથી પાછા આવી શુરુની આજ્ઞાનુસાર સ્વાધ્યાય કે વૈયાવૃત્ત્યમા મગ્ન થાય છે

સૂત્રનો પાઠ લેવો, તેનો અર્થ શીખવો, તે પદ્યપ્રશ્ન કરવા, તેની આવૃત્તિ કરવી, તેના પર ચિંતાનું કરવું તથા તેનો સૂત્રપાઠ બીજાને આપવો વગેરે સ્વાધ્યાય કહેવાય છે અને સમુદાય માટે સૂઝતા આહાર, પાણી, ઓપધ યાચી લાવવા તે વૈયાવૃત્ત્ય કહેવાય છે

પ્રથમ પ્રહર પછી આચાર્ય મહારાજ સૂત્રનું વ્યાખ્યાન કરે છે, તે ત્યાંથી શિષ્યો તથા ગૃહસ્થ શિષ્યો બંને સાંભળે છે શ્રોતાઓને ઉપદેશ કેવી રીતે આપવો? તે માટે પણ નૈન મહાર્ષિઓએ નિયમો ઘડેલા છે

ખીજત પ્રહરના અત સુધી સ્વાધ્યાયપ્રવૃત્તિ ચાલ્યા પછી ગોચરી વાપરવાના સમય થાય છે તેમા જે કઇ નિર્દોષ આહાર આગ્યો હોય તે ગુરુએ વહેચી આધ્યા પ્રમાણે વાપરી લેવાનો હોય છે અટી એ જળાવણુ ઉચિત થઇ પડશે કે આ માધુઓ જેવું મળ્યું તેવું વાપરે છે, એટલે તેમા સ્વાદની કેઈ અપેક્ષા રાખતા નથી ઘણાને ઘણી જાતની તપશ્ચર્યા શાલતી હોય છે, એટલે રોજ વાપરવાનું હોતું નથી કે ગમુક જ વાપરવાનું હોય છે

ગોચરીનુ કામ પત્યા પછી ફરી સ્વાધ્યાય શરૂ થાય છે અને જે મુમુક્ષુઓ દર્શન-સમાગમ-ચર્ચા-વિચારણા માટે આગ્યા હોય, તેમને તે તે પ્રકારનો લાભ આપે છે ત્રણ વાગ્યા પછી વસ્ત્રપાત્રની પુન પ્રતિલેખના થાય છે અને સ્વાધ્યાય-ધ્યાનની પ્રવૃત્તિ ચાલુ રહે છે સાયકાળે કારણ-વશાત્ કઈ પણ વાપર્યુ હોય તો સૂર્યાસ્ત પહેલા જ વાપરી લે ॥

ત્યાર બાદ માયપ્રતિક્રમણ શરૂ થાય છે પશ્ચાત્ સ્વાધ્યાય તથા ધ્યાનની પ્રવૃત્તિ ચાલે છે અને તે વખતે પણ મુમુક્ષુઓને ધર્મકથા વગેરેનો લાભ મળે છે

રાત્રિનો ખીજો પ્રહર લગભગ અર્ધો વીત્યા પછી સાધુઓ મધારાપોરિસીનો પાડ બાળી અરિહત, સિદ્ધ, સાધુ અને કેવલિપ્રજ્ઞપ્ત ધર્મનુ ચરણ ખડી ગુણ ચિતન કરતાં સથારે જાય છે અને નિદ્રાધીન થાય છે

૪૫, તપ અને ધ્યાન માટે અતિ ઉત્તમ
ગુજરાતનું પ્રાચીન મહાવ્યમહારિક તીર્થ

શ્રી શંખેશ્વરજી

દેવિમાનુ જેવા અનેક જિનમહિરથી સ
જ્ઞાનના શ્રી શંખેશ્વરજી મહાતીર્થ પોતાની એતિહાસ
અપૂર્વ અમ મહારિક શક્તિથી અનોખું સ્થાન ધરાવે
આ તીર્થનું માતાત્મ અપૂર્વ છે જરાસને
સાથે નરમા વાસુદેવ મીઠુંવું ઉપર ચઢાઈ રહી
નજીક તેનપની મામે પદાવ નાખ્યો દત્તો શ્રી,
વિદ્યાગ સેવ્ય નર્મ સમ્રાટ માટે સખા આપ્યા દત્ત
પોતાની કુલદેવી જરાતુ રમરણ કરના તે દેવીને
રાગને ઉપર કથો આથી શ્રીકૃષ્ણ
પ નગરાની આરાધના કરતા તેમણે પ્રસન્ન
શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રમુની પ્રતિમા પ્રખ્યાતી
જે ધણા સમય પડેલા આગની થાનો
પડી દેવનોકમા પૂજેની અને બુદ્ધ
નાગનોકના કષ્ટ નિવારેના

આ પ્રતિમાનું પૂજન કરી તેનું
કે માદવ સેવ્ય ઉપર દિત ચર્ચ મણું
શ્રીકૃષ્ણે અહીં જામખુડ મામ વસાવ્યું
કરી મહિર બધાનું ત્યારથી શ્રી શંખે
શ્રી છે તેનો અનેકવાર જીર્ણોદ્ધાર કર્યો

આ તીર્થે આજ સુધીમાં અને
આજે પણ તેનો પ્રભાવ જોવા મળે છે.

વીરમગામ તથા હારીગચી સુદર સમગ્ર
તથા બોજનગામની સુદર સમગ્ર

આ તીર્થની સહકરૂં બ જાણ

વિદ્યાર્થ પ્રભુ મહા-નીરના મહામત્ર અહિંસા
ભાગતને ખૂણે ખૂણે અને અન્ય દેશોમા
અહિંસાપ્રચાર અને અભયદાનના

વ્યાપક કાર્યો કરતી

મુખર્જી શ્રી જીવદયામડળીને સહાય કરી

— અભયદાનનું પુન્ય મેળવો. —

ડા. ૧૦૦૨), ડા. ૫૦૨ કે ૨૫૨) સ્થાયી ફંડમા આપી
અનુક્રમે મડળીના પેટ્રન, ડોનર કે લાઈફ મેમ્બર બનો.

— એરિથ્રિક મદદો મોકલી મહાય કરો —

મદદ મોકલનારને ફેશન —

માનદ મ લીઓ

મુખર્જી શ્રી જીવદયામડળી.

૧૪૯, ડા. ૫૦૨, મુખર્જી-૨

ત્રિવિધ સેવા

લેખન જીવનચરિત્રો, નિબંધો, લેખો, વિવેચનો, કથાઓ
તૈયાર કરી આપવામા આવે છે

સુદ્રશ્ન અમારી દેખરેખ નીચે પુસ્તકો સુદર રીતે છપાવી
આપીએ છીએ તેને લગતા ચિત્રો, ખંડોકો પણ
તૈયાર કરી આપીએ છીએ

પ્રકાશન અમારી મારફત ટૂટક પુસ્તકો તથા શ્રદ્ધાભાસ
રૂપે પુસ્તકો પ્રકટ કરાવવા હોય તે પણ કરી
આપવામા આવે છે

નિશેષ જાણના પત્રવ્યવહાર કરો—

જે ન સાહિત્ય - પ્રકાશન - મદિર

લધાભાઈ ગુણપત બી ડીંગ, ગીચમદર, મુખર્જી-૨

સંસારની મુર્ખ ઉપાધિઓથી રહિત આ સાધુઓને તરતજ નિદ્રા આવી જાય છે અને કુસ્વપ્ન-દુસ્વપ્નનો અનુભવ ભાગ્યે જ થાય છે તેમ છતાં જ્યારે પણ એવા સ્વપ્ન આવે ત્યારે પ્રાતઃકાલીન પ્રતિક્રમણસમયે તે નિમિત્તે ખાત્ર કાપે સર્ગ કરીને આત્મગુદિ કરી લે છે

૧૩-સ્થિરતા અને વિહાર

સાધુએ ચોમાસાના ચાર માસ એક જગ્યાએ સ્થિર રહેવાનું હોય છે, કાળજી કે તે વખતે વર્ષાના કાળે રસ્તાઓ પાણીથી ભરાયેલા હોય છે, ઠેરઠેર લીંબોતરી ઉગી નીકળેલી હોય છે અને હવજ તુની ઉત્પત્તિ પણ વિશેષ દોાય છે અતિ વૃદ્ધાવસ્થા તેમજ બીજા ખામ કારણે અન્ય સમયમા પણ સાધુ એક ન્યમે અમુક વખત સુધી સ્થિરતા કરી શકે છે, પણ સામાન્ય યુગોગોમા તેણે ચેપકાળમા એટલે બાકીના સમયમા વિચરતા જ રહેવું જોઈએ તે માટે નીચેનાં દુહા પ્રચલિત છે —

વહેતા પાણી નિર્મળા, બધા ગદા હોય,
માધુર્યન રમતા ભક્ત, હાથ ન લાગે કોય.

૧૪-પદ્યવિકાર

સામાન્ય સાધુ જ્યારે અમુક સૂત્રોનું ચોગોદ્વહન (એક પ્રકારની વિશિષ્ટ ક્રિયા) કરે છે, ત્યારે તેને પન્થાસ-પદ અર્પણ થાય છે અને બાકીના સૂત્રોનું ચોગોદ્વહન કરે ત્યારે ગણિપદ અર્પણ થાય છે આ પદ્યો

જે સાધુઓને આગમનો અભ્યાસ કરાવી શકે તેમ હોય તેમને ઉપાધ્યાયપદ અર્પણ થાય છે તથા ગૃહસ્થ નાયક પણ કુળવાની યોગ્યતા ધરાવતા હોય તેમને આચાર્ય-પદ અર્પણ થાય છે આ પદ અરિહંત કે તીર્થંકરથી જ ઉતરતું છે એટલે તેની મહત્તા તથા જવાબદારી ઘણી છે. સુધના અબ્યુદયનો મર્વ આધાર આચાર્યોની કાર્યપદ્ધતિ તથા દીર્ઘ દષ્ટિ પર અવલભે છે

૧૫-ઉપસહાર

આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, ગણિ, પન્થામ અને સાધુઓથી બનેલો શ્રમણસમુદાય તીર્થંકરદેવની આરા પ્રમાણે નિર્વાણ સાધક યોગની સાધના કરે છે અને બીજા અનેક આત્માઓને જ્ઞાન-વિવેક-સદાચારના સુરમ્ય વાતાવરણમાં સ્થિર કરે છે, એટલે સ્વહિતની માથે પર હિત પણ માથે છે અને એ રીતે સ્વપરહિત મોક્ષાનુષ્ઠાન થા સાધયતીતિ સાધુ-જે સ્વ હિત-પર હિત કે મોક્ષાનુ અનુષ્ઠાન સાધે તે સાધુ' એ વ્યાખ્યાને સાર્થક કરે છે તેમને આપણે પુનઃ પુનઃ વદના કરીએ અને તેઓ સાધુતાનો ઉજ્જવલ આદર્શ સદા ટકાવી રાખે, તેવી પ્રાર્થના કરી આ નિબંધ સમાપ્ત કરીએ.

इति शम् ।

અમારા માનવતા કંદરદાન આહ્વાને

ક સમયસરની મૂલ્યના ક

લુની અને જાણીતી જુદીમાર્ગ સ્થાપિત ૧૦૦ વર્ષની પુરાણી પેઢી

મુબઈ, કુમરી, પાવાગલીના જગપ્રતિદ્ધ

દાતુ મનજી પદમશી સુરમાવાલા

૨ જી ૨૬ ડી

૩ ડી ૩ મા ૩

સુરમાઓ ખરીદતા પહેલા માનવતા આશ્રમ ના દોરીએ છીએ કે
જીડીમલ્લર, મ તુલુ, મેખમેમન સ્ટ્રીટ, મુબજી જેઠા મારકી કે જવેરી
બાગના લતામા કોઈ પણ દુકાને અમારા સુરમાઓ વેચતા મળતા
નથી નોંધી રાખવો કે અમારી લુની જાણીતી દુકાન કુમરી મધ્યે
૭૮, મેમુબન સ્ટ્રીટ, પાવાગલી, મુબઈ ન હોય કેમકે આવેન છે

— નકલી સુરમાઓથી સાવધાન રહો —

— સમયસરની ચેતવણી —

- ૧ અમારી બાટલીઓની પેકીંગ 'બોમ્બ' તેમજ બેઝ બાલુ કામગીરી રજીસ્ટર્ડ
માર્કની સીલ તથા અમાર નામ જોઈ તપાસી ખાતરી કરી લેવી
- ૨ અમારા કોઈ કેન્સર કે એન્ટ નથી મળે અમારી એક જ
દુકાને નિમિત્તે ઠેકાણે મળે છે
- ૩ જ્યાર મામતા એકરે ઉપર પૂરતું ધ્યાન આપવામા આવે છે
- ૪ કેન ન ૭૦૫૬૬ કરશે તો સુરમા ધેરમેય પહોંચાડામા આવશે
- ૫ કામગીરી મફત સલાહ મેળવો

નોંધવારે પુરો માટે, ગુજારે સ્ત્રીઓ માટે મનારે ૧૦ થી ૧૧

— અમાર એક જ ઠેકાણું —

જગપ્રતિદ્ધ દાતુ મનજી પદમશી

૭૮, મેમુબન સ્ટ્રીટ, કુમરી પાવાગલી, કે